

Nora Wallenius

MYYNNIN AMMATTITUTKINTO JA TYÖELÄMÄN OSAAMIS-
VAATIMUKSET – CASE WINNOVAN OPETUSSUUNNITELMA

Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelma

Ylempi AMK

2013

MYYNIN AMMATTITUTKINTO JA TYÖELÄMÄN OSAAMISVAATIMUKSET – CASE WINNOVAN OPETUSSUUNNITELMA

Wallenius, Nora
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelma
Kesäkuu 2013
Ohjaaja: Blue, Riitta
Sivumäärä: 63
Liitteitä: 2

Asiasanat: työelämäosaaminen, näyttötutkintojärjestelmä, myynnin ammattitutkinto, opetussuunnitelma

Opinnäytetyön aiheena oli laatia Länsirannikon koulutus Oy, WinNovassa järjestettävän myynnin ammattitutkintoon valmistavan koulutuksen opetussuunnitelma.

Tutkimuksen aihe oli ajankohtainen, koska myynnin ammattitutkinnon rakenne oli uudistunut kokonaan, eikä WinNovassa ollut opetussuunnitelmaa koulutuksessa toimiville opettajille.

Opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus. Tutkimuksen teoriaosuus muodostuu näyttötutkintojärjestelmän, myynnin ammattitutkinnon näyttötutkinnonperusteiden ja työelämän osaamisvaatimusten kuvauksesta. Tutkimus oli tapaustutkimus, jossa empiirisen osuuden muodosti puolistrukturoiduin haastattelumenetelmin toteutetut haastattelut. Haastatteluihin valittiin sellaisia työnantajia, joille myynnin ammattitutkinnon perusteet, tutkintotilaisuuksien arviointi ja WinNovan toteutustapa olivat entuudestaan tuttuja. Tutkimuksessa tehtiin lisäksi lomakekysely opiskelijoille, jotka olivat parasta aikaa opiskelijoina myynnin ammattitutkinnon valmistavassa koulutuksessa. Kyselyllä haluttiin saada myös opiskelijoiden näkökulma siitä, millainen opetussuunnitelma vastaisi uudistuneita tutkinnon perusteita ja työelämän vaatimuksia. Haastatteluiden ja kyselyiden tulokset litteroitiin ja sisältöanalysoitiin.

Tutkimusten tulosten analysoinnin jälkeen myynnin ammattitutkinnon opetussuunnitelma laadittiin vastaamaan uudistuneita tutkinnon perusteita ja työelämän osaamisvaatimuksia niin, että tutkinnon suorittaja saa valmistavasta koulutuksesta riittävät valmiudet selviytyä tutkintotilaisuuksista, joilla myynnin ammattitutkinnossa vaadittava osaaminen osoitetaan. Konkreettisenä tuotoksena syntynyt opetussuunnitelma toimii jatkossa mallina, jonka pohjalle WinNovassa järjestettäviin muihin ammattitutkintoon valmistaviin koulutuksiin voidaan laatia opetussuunnitelma.

SALES VOCATIONAL CERTIFICATION BASICS DEGREE AND WORKING LIVES REQUIREMENTS – CASE CURRICULUM FOR WINNOVA

Wallenius, Nora

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Entrepreneurship and Business Management

June 2013

Supervisor: Blue, Riitta

Number of pages: 63

Appendices: 2

Keywords: skills in working life, curriculum, sales vocational certification basics

The purpose of this study was to make curriculum development for sales vocational certification degree at Länsirannikon koulutus Oy, WinNova.

The subject of this thesis was topical, because the sales vocational certification basics degree was renewed and WinNova did not have a common curriculum for teachers working with this degree.

The theory of the study consists of a degree examination, the basics of a sales degree and a description of needed skills in working life. The empirical part of the thesis consists of interviews which were done using structured methods. The employer companies used in the interviews were selected based on their previous experience to co-operate with WinNova on sales degree training program. In the examination there was also used inquiry forms which were sent to students which were in sales degree program at the moment. For results of inquiry form was to get an opinion and feedback from the students point of view how to improve sales vocational certification degree. The results of interviews and inquiry forms were transcribed and analyzed by content.

Based on the results the sales vocational certification degree was to meet demands in real working life and in degree valuation in which learnt skills are shown. The actual result of this scholarly thesis was the curriculum, which will be used as an example model for degrees offered by WinNova.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	5
2	TUTKIMUKSEN TAUSTA JA TUTKIMUSONGELMA	6
2.1	Työn toimeksiantaja	6
2.2	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	7
2.3	Teoreettinen viitekehys	9
3	TYÖELÄMÄSSÄ VAADITTAVA OSAAMINEN	10
3.1	Kompetenssi, kvalifikaatio ja ammattitaito	10
3.2	Kaupan ala tulevaisuudessa	12
3.3	Kaupan alalla vaadittava osaaminen tulevaisuudessa	14
4	NÄYTTÖTUTKINTOJÄRJESTELMÄ	19
4.1	Ammatillisen koulutuksen tarkoitus ja tavoitteet	19
4.2	Näyttötutkinnon perusteet	21
4.3	Henkilökohtaistaminen	22
4.4	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen	24
4.5	Näyttötutkinnon suorittaminen ja ammattitaidon arviointi	26
4.5.1	Ammattiosaamisen näytöt	27
4.5.2	Näyttötutkintojen näytöt	29
5	OPETUSSUUNNITELMA	29
6	MYYNIN AMMATTITUTKINTOON VALMISTAVA KOULUTUS WINNOVASSA	31
6.1	Myynnin ammattitutkinnon näyttötutkinnon perusteet 2012	32
6.2	Koulutukseen hakeutuminen	35
6.3	Henkilökohtaistamisen kolme vaihetta WinNovassa	36
6.4	Oppimiskäsitys	38
6.5	Lähiopetus ja työssäoppiminen	41
7	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	44
7.1	Tutkimusmenetelmät	47
7.2	Haastatteluiden toteuttaminen	47
7.3	Kyselyiden toteuttaminen	50
7.4	Aineiston analysointi	51
7.5	Tutkimuksen luotettavuus	53
8	TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN HYÖDYNTÄMINEN	53
9	YHTEENVETO	58
	LÄHTEET	61

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli laatia opetussuunnitelma Länsirannikon koulutus Oy, WinNovassa järjestettävään Myynnin ammattitutkintoon valmistavaan koulutukseen. Opetussuunnitelma laadittiin niin, että se vastaa uudistuneita tutkinnon perusteita ja työelämän osaamisvaatimuksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tekee päätökset tutkintorakenteesta ja tutkintonimikkeistä. Opetushallitus laatii rakennepäätöksen perusteella yhteistyössä työelämän asiantuntijoiden kanssa tutkintojen perusteet. Tutkintorakennetta uudistetaan ja tutkintojen perusteita päivitetään koko ajan. Myynnin ammattitutkinnon näyttötutkinnon perusteet uudistettiin 1.4.2012. Uudistuksessa suurin muutos oli tutkinnon muuttuminen kahdesta suoritettavaasta tutkinnon osasta, kolmeen suoritettavaan tutkinnon osaan. Tutkinto muodostuu nykyisin kahdesta pakollisesta ja yhdestä vapaasti valittavasta tutkinnon osasta. Lisäksi tutkinnosta jäi pois suuntautumisvaihtoehdot. Uudistetulla tutkinnolla suoritetaan myynnin ammattitutkintoa myyntialasta riippumatta. Uudistusten myötä syntyi tarve laatia WinNovalla järjestettävän myynnin ammattitutkintoon valmistavan koulutuksen opetussuunnitelma.

Opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus, empiirinen osuus muodostuu näyttötutkintojärjestelmän kuvauksesta, valmistavan koulutuksen ja myynnin ammattitutkinnon esittelystä ja työelämän osaamisvaatimusten pohdinnasta. Tutkimus oli tapaustutkimus, jossa käytettiin tutkimusmenetelminä puolistrukturoituja haastatteluita ja lomakekyselyitä.

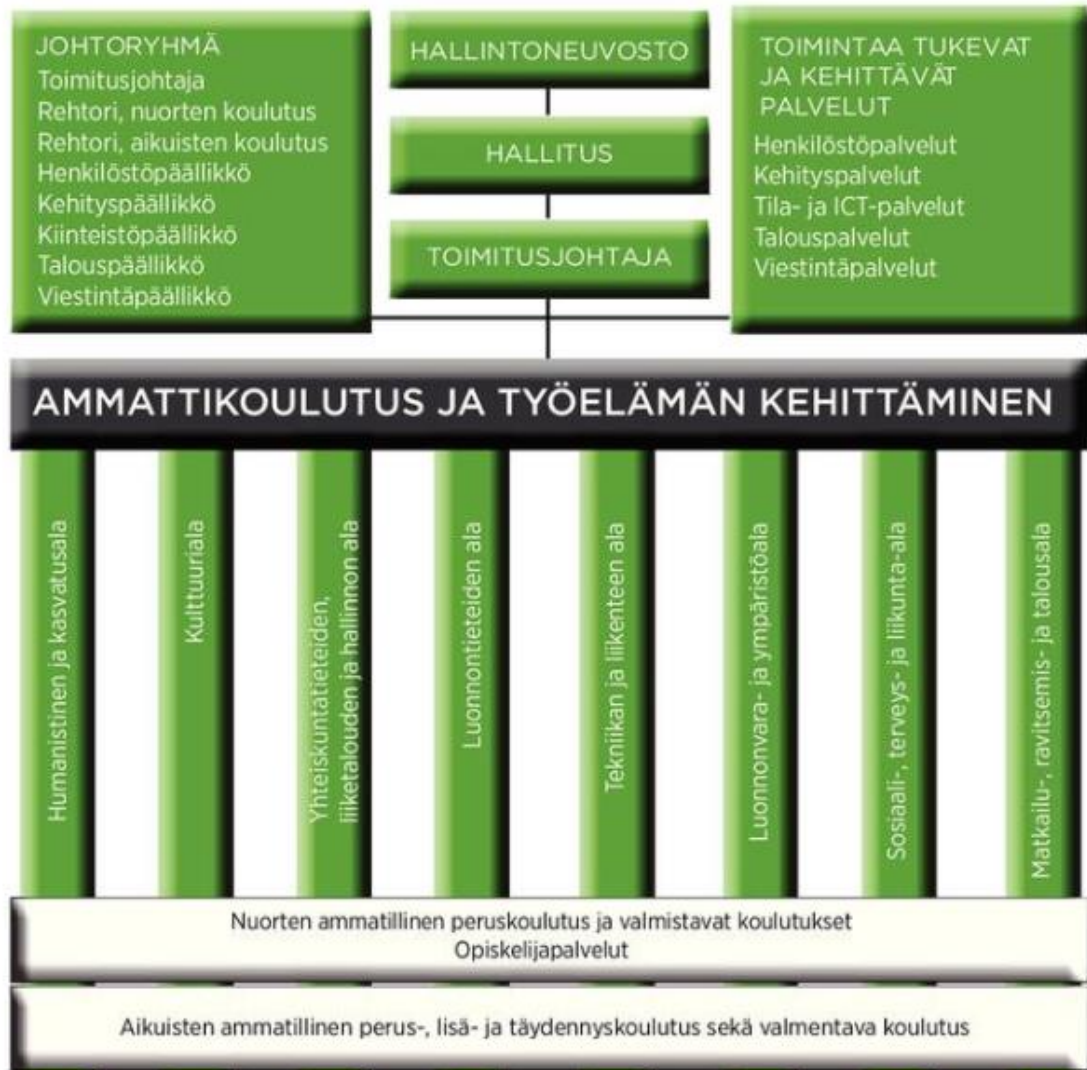
2 TUTKIMUKSEN TAUSTA JA TUTKIMUSONGELMA

2.1 Työn toimeksiantaja

Opinnäytetyön toimeksiantajana oli Länsirannikon Koulutus Oy, WinNova. Yhtiön päätoimialana on toisen asteen ammatillisen koulutuksen järjestäminen. Yhtiö voi järjestää muutakin koulutusta, kehitystoimintaa, valmennusta ja konsultointia. Yhtiön tarkoituksena ei ole tavoitella voittoa eikä se jaa omistajilleen osinkoa, vaan mahdollinen voitto käytetään yhtiön oman toiminnan tukemiseen ja kehittämiseen. Yhtiö toimii Satakunnan ja Varsinais-Suomen alueella. Lisäksi yhtiö toimii kansallisesti ja kansainvälisesti valitsemillaan osa-alueilla. Yhtiö aloitti varsinaisen toimintansa 1.1.2010, kun Porin kaupunki, Rauman kaupunki, Länsi-Suomen ammatillisen aikuiskoulutuksen kuntayhtymä Innova ja Porin Aikuiskoulutussäätiö siirsivät toisen asteen ammatillisen koulutuksen järjestämisen WinNovalle. (WinNova 2013)

WinNova on monialainen ammatillinen oppilaitos, jolla on tutkintoon johtavaa koulutusta yli 30 eri perustutkintoon ja noin 90 eri ammatti- ja erikoisammattitutkintoon. WinNovassa on vuosittain noin 6 000 opiskelijaa, joista noin 4 000 ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa ja noin 2 000 aikuiskoulutuksen opinnoissa. WinNovassa on henkilökuntaa noin 790, joista noin 600 on opettajia. (WinNova 2011, 8)

WinNovan koulutusorganisaatio jakaantuu kahteen tulosalueeseen, nuorten ja aikuisten koulutukseen (kuvio 1). Koulutustoimintaa tukevat henkilöstöpalvelut, kehityspalvelut, talouspalvelut, viestintäpalvelut ja asiakaspalveluyksikkö, joka on aloittanut toimintansa 1.1.2013. (WinNova 2013)

Kuvio 1. WinNovan organisaatio 2013 (WinNova 2013)

2.2 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

WinNovaan yhdistyneillä oppilaitoksilla on monen vuoden kokemus myynnin ammattitutkinnon valmistavan koulutuksen järjestämisestä. Koulutusta on järjestetty ympäri Satakuntaa ja Vakka-Suomessa. Valmistavasta koulutuksesta vastaa WinNovassa pääsääntöisesti kaksi opettajaa, tutkija itse Rauman seudulla ja opettajakollega Porin seudulla. Valmistavassa koulutuksessa on oppilaitosten yhdistymisen jälkeen ollut käytössä Länsi-Suomen ammatillisen aikuiskoulutuksen kuntayhtymä Innovan vanha opetussuunnitelma, joka on vuodelta 2006. Opetussuunnitelma oli aikansa elänyt, ja siitä oli jo monta opettajien tekemää omaa variaatioita koulutusten toteuttamiseksi. Tämän opinnäytetyön

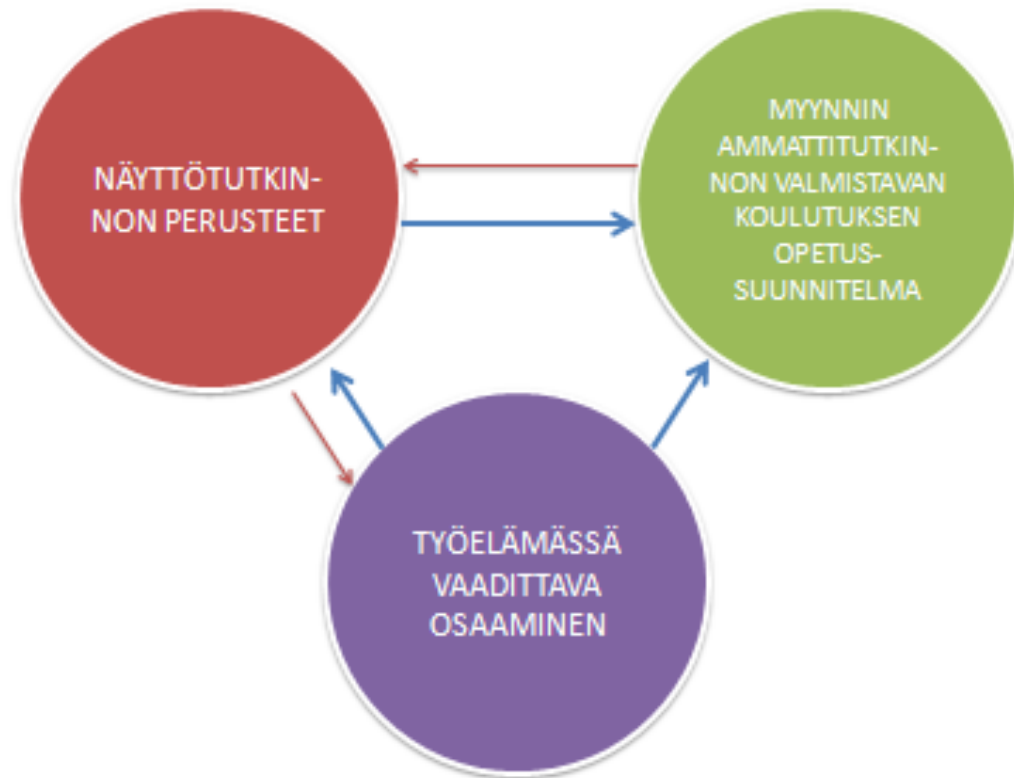
tavoitteena oli myös valmistavan koulutuksen laadun tasapuolistaminen, eli jatkossa käytetään yhteneväisiä suunnitelmia paikkakunnasta riippumatta.

Myynnin ammattitutkinnon näyttötutkinnon perusteiden uudistumisen myötä valmistavan koulutuksen opetussuunnitelman laatimiseksi haluttiin selvittää työelämän osaamisvaatimukset. Tutkimuksessa haluttiin saada työelämän edustajien näkökanta, mitä oppilaitoksessa kannattaa opettaa ja mitä työelämässä opitaan, jotta tutkinnon suorittaja selviää tutkintotilaisuuksista, joissa osoitetaan tutkinnossa vaadittava osaaminen. Tutkimuksessa haluttiin selvittää millaista osaamista työelämässä vaaditaan nyt ja tulevaisuudessa. Tutkimukseen kysyttiin myös opiskelijoiden mielipidettä, miten opetussuunnitelmaa voisi kehittää. Tutkimusongelma ja siitä johdettu tutkimuskysymys oli:

Millainen myynnin ammattitutkinnon valmistavan koulutuksen opetussuunnitelmaa tulisi olla, jotta se vastaa uudistuneita tutkinnon perusteita ja työelämän osaamisvaatimuksia?

Myynnin ammattitutkinto on mahdollista suorittaa mihin tahansa myyntityöhön suuntautuvana. Opetussuunnitelma laadittiin kuitenkin kuluttajamyynnin näkökulmasta, koska valmistavaa koulutusta järjestetään WinNovassa pääasiassa kuluttajamyyntiin. Myynnin ammattitutkinnossa on nykyisin kaksi pakollista ja viisi vapaasti valittavaa tutkinnon osaa. Tutkimus rajattiin koskemaan tutkinnon pakollisia osia myyntiin valmistautuminen ja myynnin toteuttaminen ja vapaasti valittavista tutkinnon osista tuoter ryhmän hoitaminen. Tämä rajaus tehtiin, koska se on käytännössä osoittautunut lähes ainoaksi tutkinnon osaksi, jonka voi suorittaa erilaisissa näyttöympäristöissä. WinNovassa järjestetään myynnin ammattitutkintoon valmistavaa koulutusta työvoimapoliittisena-, omaehtoisena- ja oppisopimuskoulutuksena. Opetussuunnitelma toteutettiin niin, että se sopii kaikkiin koulutusmuotoihin.

2.3 Teorettinen viitekehys

Kuvio 2. Teorettinen viitekehys

Opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston rajausta ohjaa teorettinen kattavuus. Kriteereinä toimii tietyn aineiston teorettinen kiinnostavuus ratkaistaessa valittua tutkimusongelmaa. Tutkimusaihe on sopiva kun se on tutkijaa kiinnostava, mutta eroaa omasta aiemmasta kokemuspieristä. Tutkimusongelmaa muotoiltaessa on tutustuttava aiheesta kirjoitettuun kirjallisuuteen. Aiheesta esiin nousevat kysymykset auttavat myös muodostamaan tutkimusongelman. Kuviossa 2 on teorettinen viitekehys kuvattu visuaalisesti. Teorettisen viitekehysten tavoitteena on toimia jäsentyneenä aineiston keräämisen ohjaajana. (Eskola & Suoranta 1998, 34- 36, 65) Opinnäytetyön teoria rakentuu teorettisen viitekehysten mukaan seuraavista aihealueista: työelämässä vaadittava osaaminen, näyttötutkintojärjestelmä, myynnin ammattitutkinnon näyttötutkinnon perusteet, opetussuunnitelma ja myynnin ammattitutkinnon valmistava koulutus WinNovassa. Kuviossa 2 viivat osoittavat, että näyttötutkinnon perusteet laaditaan työelämässä vaadittavan osaamisen mukaan. Näyttötutkinnon mukaan suoritettavan tutkinnon ammattitaitovaatimukset osoitetaan työelämässä aidoissa työti-

lanteissa. Myynnin ammattitutkinnon valmistavan koulutuksen opetussuunnitelma rakentuu näyttötutkinnon perusteiden ja työelämässä vaadittavan osaamisen pohjalta.

3 TYÖELÄMÄSSÄ VAADITTAVA OSAAMINEN

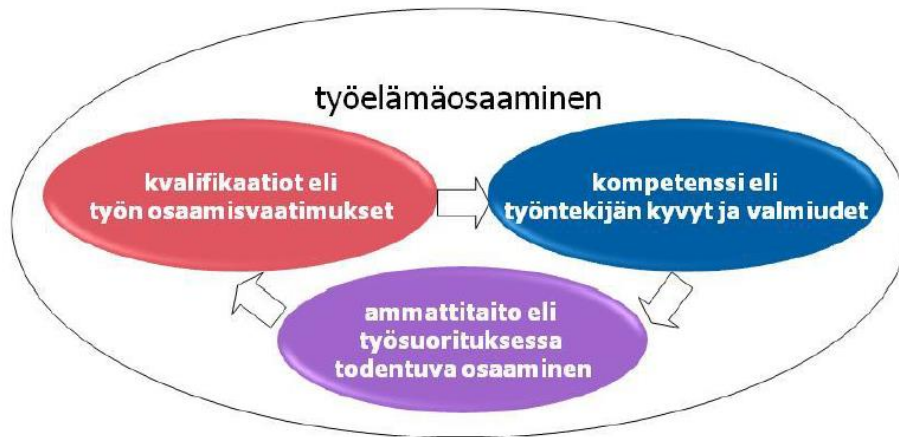
3.1 Kompetenssi, kvalifikaatio ja ammattitaito

Kun puhutaan osaamisesta, kirjallisuudessa törmää käsitteisiin kompetenssi, kvalifikaatio ja ammattitaito sekä näiden määritelmiin. Työelämän vaatimasta osaamisesta puhuttaessa on viime vuosien aikana vakiintunut sana kompetenssi, josta Suomessa käytetään myös käsitettä ammattitaito. Sillä tarkoitetaan yksilön tietoja, taitoja, valmiuksia ja asenteita. (Viitala 2005, 113)

Ammattitaito on ominaisuus, joka muuttuu toimintaympäristön, työtehtävien ja työpaikan vaatimusten mukaan. Ammattitaito ei ole erillisten taitojen summa, vaan kyky yhdistää ammattiin kuuluvat tiedot ja taidot. Ammattitaito voidaan kuvata pysyvänä tekemisvalmiutena, joka edellyttää tietoja ja harjaantumista. Kompetenssi ja kvalifikaatio ovat ammattitaitoon liittyvä peruskäsitteitä, mutta niiden määrittely ei ole yksiselitteistä ja ne ymmärretäänkin monella eri tavalla. (Helakorpi 2001, 62; Pohjonen 2005, 47 – 48)

Ruohotie ja Honka pohtivat kompetenssin olevan synonyymi taidolle, mutta siihen liittyy tietoa, ymmärrystä, asiantuntijuutta ja kykyä soveltaa käytäntöön. Useimmiten kompetenssi nähdään yksilön ominaisuuksina. Kompetenssi voidaan nähdä yksilöllisenä pääomana, jonka työntekijä tuo mukanaan työpaikalle. (Ruohotie & Honka 2003, 17, 55)

Kvalifikaatiolla tarkoitetaan johonkin työhön tai ammattiin edellytettäviä ammattitaitovaatimuksia (Helakorpi 2001,15). Se voidaan nähdä myös työntekijän kykynä suoriutua muuttuvista työtehtävistä tietojensa ja taitojensa avulla. (Ruohotie & Honka 2003, 57) Koulutuksen suunnittelussa kvalifikaatiovaatimukset ovat edustaneet niitä työelämän vaatimuksia, joista on perinteisesti johdettu koulutustavoitteet. (Väärälä 1995, 38)

Kuvio 3. Työelämäosaaminen ja sen keskeisten osatekijöiden väliset suhteet (Hanhinen 2010, 97)

Kuvio 3 kuvaa työelämäosaamisen keskeisiä käsitteitä kvalifikaation, kompetenssin ja ammattitaidon välisiä suhteita. Kvalifikaatiot määrittelevät työsuoritukselle työelämän vaatimuksista johdetun tavoitteen. Ne ovat vaadittavia tietoja, taitoja ja asenteita. Kompetenssi taas mahdollistaa työsuorituksen toteutumisen. Se sisältää oppimispotentiaalin, joka mahdollistaa kvalifikaatioiden edellyttämän toiminnan. Ammattitaito on työntekijän kyvykkyyttä, joka realisoituu, kun hän suorittaa ammattitaidollaan hänelle määrätyn työtehtävän. Työsuorituksen on tarkoitus vastata työelämän vaatimuksia. (Hanhinen 2010, 97; 206.)

Koulumaailman näkökulmasta ammatillinen osaaminen sisältää teoriaa ja käytäntöä toisiinsa sulautuneina. Se ilmenee taitavana toimintana. (Helakorpi 2001, 40) Opetushallituksen johtokunta määritteli ammattitaidon 20.5.1994 tutkintojen perusteiden laadinnan, osoittamistapojen ja tutkintosuoritusten arvioinnin yhteydessä tuotannollisiksi, sosiaalisiksi ja innovatiivisiksi kvalifikaatioiksi. Käytännössä tämä merkitsee, että kaikissa perusteissa tulisi olla nämä ammattitaitoulottuvuudet. Ammattitaidon määrittely työelämän kvalifikaatioina korostaa näyttötutkintojärjestelmän työelämälähtöisyyttä. Aikuisopiskelijan/työntekijän, joka haluaa suorittaa ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon, on osoitettava oma ammattitaitonsa/kompetenssinsa/pätevyytensä näyttötutkinnossa (Yrjölä, Ansaharju, Haltia, Jaakkola, Järvinen, Taalas, & Lamminranta 2001, 22)

Ammatillinen osaaminen on ymmärretty teoretiedon ja käytännön taitojen yhdistettynä kokonaisuutena, joka ilmenee toimintana, taitona ja ongelmanratkaisukykyinä. Ammatil-

liseen osaamiseen sisältyvät tiedollinen perusta, harjaantunut käytännön taito sekä kokemuksen kautta muodostunut hiljainen tieto. Ammatillisen koulutuksen ensisijaisena tarkoituksena on kohottaa väestön ammatillista osaamista ja edistää työllisyyttä. Lisäksi tarkoituksena on vastata työelämän osaamistarpeisiin ja kehittää työelämää. Ammatillisen koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle ammattitaidon saavuttamiseksi tarvittavia tietoja ja taitoja ja edistää opiskelijan valmiuksia itsenäisen ammatin harjoittamiseksi. Ammatillisen koulutuksen, niin kuin yleensäkin koulutuksen, tavoitteena on tukea opiskelijan kasvua ja kehitystä tasapainoiseksi yhteiskunnan jäseneksi. (Finlex)

Ammatillinen aikuiskoulutus on keskeinen toimija työelämän suuntaan. On tärkeää, että yhteistyön kehittämisessä ei jäädä polkemaan paikoilleen, vaan oppilaitos tekee yhteistyötä työelämän kanssa, jotta varmistetaan ajanmukainen ammattiosaaminen. (Pohjonen 2005, 13)

3.2 Kaupan ala tulevaisuudessa

Kaupalla on yhä tärkeämpi rooli suomalaisen elinkeinoelämän murroksessa. Jo kaksi kolmasosaa työssäkäyvistä suomalaisista toimii palvelualalla. Kauppa on palvelualoista suurin. Muuttoliike ja väestön ikärakenteen ja kulutustottumusten muutokset luovat kaupalle haasteita. Kaupan ketjut vastaavat muutoksiin kehittämällä palvelujaan kaupungeissa, muissa taajamissa ja haja-asutusalueilla. Verkkokaupankasvu nostattaa uusia visioita alan kehitysnäkymistä. Kauppa on Suomen eniten työllistävä elinkeino. Vuonna 2011 sen palveluksessa oli yli 300 000 henkilöä. Kaupan työllisistä 55 prosenttia työskenteli vähittäiskaupassa, 31 prosenttia tukkukaupassa ja 14 prosenttia autokaupassa. Kaupan ala tarjoaa satoja erilaisia työtehtäviä sekä hyviä kouluttautumis- ja uramahdollisuuksia. Alan työntekijöiden yleisimpiä tutkintoja ovat merkonomi, tradenomi ja kauppatieteiden maisteri. Tulevaisuudessa vaaditaan entistä laajempaa osaamista, kun valikoimat laajentuvat ja asiakkaiden vaatimukset kasvavat. (Päivittäistavarakauppa 2012, 6)

Arto Lindblom kirjoittaa blogissaan (2011), että kaupan alan kilpailu tulee edelleen kansainvälistymään ja kiristymään sekä saamaan aivan uusia muotoja teknologian kehityksessä. Aivan keskeisenä muutosvoimana tulee toimimaan kuluttajien tarpeissa ja osto-

käyttämässä tapahtuva yhä voimakkaampi polarisaatio. Myös kuluttajien ja yhteiskunnan kasvava huoli ympäristöstä asettaa kaupalle aivan uudenlaisia vaatimuksia. Tulevaisuuden kehityssuunta tuo suuria haasteita suomalaisille kaupan alan yrityksille.

Koulutus on keskeinen osa osaamispääoman kerryttämistä. Korkeatasoisen koulutuksen kautta yritykset pystyvät kehittämään ja laajentamaan olemassa olevia kyvykkyyksiään sekä oppimaan kokonaan uusia toimintamalleja kilpailukykyänsä parantamiseksi. Yritysten osaamistarpeiden moninaistuessa on tärkeää, että niin koulutuksen sisältöä kuin myös oppimisympäristöjä kehitetään vastaamaan paremmin muuttuvia osaamistarpeita ja oppimistapoja. (Lindblom, 2011)

Kaupan ala on ollut edelläkävijöiden joukossa tehdessään mittavaa ennakkointityötä eri kaupan tehtävien muutoksista. Tätä työtä on tehty Kauppiaitten Kauppaoppilaitos Mercurian koulutus- ja kehittämiskeskuksessa ja mukana ovat olleet mm. Kaupan liitto, Erikoiskaupan liitto sekä erikoiskaupan toimialajärjestöt. Osaaja 2015 -tutkimus selvitti asiaa päivittäis- ja käyttötavarakaupan perustyöntekijätasolla, Näkijät ja soveltajat 2015 päivittäis- ja käyttötavarakaupan asiantuntija-, esimies- ja johtotasolla sekä Kaupantekijät 2015 kuudella erikoiskaupan alalla. Vuonna 2012 ilmestyi lisäksi Osaajat 2015+, joka on arvioiva ja kokoava yhteenveto edellä kuvatuista tutkimuksista. Näissä tutkimuksissa on selvitetty tarvittavia osaamisia viidellä eri ulottuvuudella: motivaatio-osaaminen (sitoutuminen), sosiokulttuurinen osaaminen (roolinottokyky, vuorovaikutus), innovaatio-osaaminen (oppiminen, ongelmanratkaisukyky), mukautumisosaaminen (sopeutuminen) ja tuotannollis-tekninen osaaminen (ammatin perustaidot). Näiden tutkimusten lisäksi kaupan alan osaamistarpeita on selvitetty Elinkeinoelämän keskusliitossa tehdyssä osaamistarpeiden ennakkointihankkeessa *Palvelut 2020*. (Rajander-Juusti 2012, 24)

Edellä mainittujen ennakkointityön tuloksena tunnistettiin seuraavat kaupan alaan 10–15 vuoden aikana vaikuttavat muutosvoimat:

- ”Vähittäiskauppa on erittäin ketjuuntunut ja kahden vahvan toimijan hallussa, ja tämän ei nähdä suurestikaan lähiaikoina muuttuvan. Erikoiskaupassa on paljon kansainvälisiä ketjuja. Toisaalta ”möhkäleet saattavat kaatua”, ketjuilla on jatkuva haaste seurata toiminnan muutoksia laajasti kaikilla aloilla.

- Kielitaito (kansainvälistymisen ja ketjuuntumisen myötä) on keskeistä, sekä asiakaskontakteissa (erityisesti venäjän kieli) että työskenneltäessä kansainvälisissä ketjuissa.
- Polarisoitumiskehitys, joka riippuu siitä, mitä kuluttajat haluavat: toisaalta on toimijoita, kuluttajia ja tuotteita, jotka painottavat alhaista hintaa ja toisaalta halutaan elämyksellisyyttä ja erinomaista palvelua hinnasta piittaamatta. Syntykö lähikauppoja vastauksena eettiseen trendiin (lähiruoka) vai halutaanko edelleen ostaa suurista yksiköistä? Näkykö tämä lähiruokan arvo muulla kuin puheen tasolla, eli miten näitä arvoja todella toteutetaan käyttäytymisen tasolla? Keskittyminen vs. erikoistuminen liittyy myös polarisaatioon, kumpaankin ääripäähän syntyy keskittymä, mutta keskeltä häviää joitain toimijoita.
- Teknologian kehitys: Millaisia muotoja uusi teknologia ottaa, yleistyvätkö vaikkapa itsepalvelukassat, tuleeko lukulaitteita tuotekoodeille, jolloin päästään syvälle tuotteen alkuperään ja vertaisarviointeihin?” (Rajander-Juusti 2012, 26).

Perinteiset ammatit häviävät kun tehtävien rajat hämärtyvät. Vähittäiskaupan toimintaympäristön muutokset heijastuvat laajemmista yhteiskunnallisista muutosilmiöistä (asiakaskunta ikääntyy, yksilöllisyys ja vaatavuus korostuvat, kauppa työympäristönä on yhä monikulttuurisempi, digitaalisempi ja verkostoituneempi jne.). Osaamisen kannalta tämä kasvattaa painetta kohti monipuolisempaa osaamista. Kaupan perusosaajien kohdalla tämä näkyy useamman vastualueen hallintana ja kykynä samanaikaisesti yhdistää huippupalvelu ja tehokas työskentely. (Rajander-Juusti 2012, 20)

3.3 Kaupan alalla vaadittava osaaminen tulevaisuudessa

”Ei tarvitse katsoa kuin 10 vuotta taaksepäin huomatakseen, kuinka paljon asiat ovat muuttuneet – kaikilla tasoilla. Miksei näin siis kävisi myös tulevaisuudessa?” (Elinkeinoelämän keskusliitto 2011, 12). Kaupan alan osaamisvaatimukset ovat kasvaneet viime vuosina merkittävästi kansainvälistymisen, taloudellisen sääntelyn purkamisen ja tieto-

tekniikan nopean kehittymisen seurauksena. Myös kuluttajien tarpeet ja kulutustyyli ovat sirpaloituneet ja tulleet yhä vaikeammin ennakoitaviksi. (Rajander-Juusti 2012, 21)

Tulevaisuuden työelämässä yhä useampi työ irtoaa rutiineista eivätkä työtehtävät ole enää tarkkaan määriteltyjä. ”Työ alkaakin kurinalaisen orkesterisoiton sijaan muistuttaa yhä enemmän jazz-improvisaatiota, jossa päämäärä tiedetään, mutta tavoitteeseen pääsemiseksi ei ole tarkkoja nuotteja” (Rajander-Juusti 2012, 20).

Työelämään vaikuttavia trendejä ovat suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtyminen, y-sukupolven (1983–1993 syntyneet) siirtymä työpaikoille sekä työssä jaksamisen ja eläkeiänkin jälkeisen työssä jatkamisen tematiikka. Tulevaisuudessa yhä useammalla työpaikalla eletään monikulttuurista arkea, jota rytmittävät erilaiset työajan - ja työmuotojen joustot. (Elinkeinoelämänkeskusliitto, 2011)

Uudenlaisia osaamisia tarvitaan, koska työn tekeminen muuttuu. On paljon osaamisia, joiden merkitys on havaittavissa monilla toimialoilla tulevaisuudessa. Uudenlaisen työn yksi tunnusmerkki on, että lähes ainoa pysyvä asia on muutos. (Jokiranta 2012, 14). Tämä edellyttää varsinkin koulutukselta paljon, jotta voidaan tuottaa sellaisia osaajia, joilla on kyky selviytyä muutoksessa. Muuttuvissa ja vaihtuvissa tilanteissa jähmeän tietovaraston sijasta keskeiseksi nousevat suhtautuminen oppimiseen ja tiedonhankintaan, pysyvä opinhalu ja tiedonjano, sekä siihen liittyvä käsitys tiedon hankkimisen kriittisistä menetelmistä ja luovasta luonteesta. Erityisesti oppimisen ja työelämän erilaiset metataidot korostuvat: kuinka oppia ja soveltaa opittua vaihteleviin tilanteisiin. Työelämän muuttuessa erilaisten joustojen ja elämäntapavalintojen vuoksi yhä pirstaleisemmaksi, myös oppiminen muuttuu siten, että se ei enää voi keskittyä pelkästään aikaan ennen työuran aloittamista. Elinikäinen oppiminen ja koulutuksen keinot valmentaa muutokseen työuran varrella korostuvat tulevaisuudessa. (Rajander-Juusti 2012, 2-3)

Työnantajat eivät rekrytoi työntekijöitä ainoastaan muodollisen pätevyyden perusteella, vaan etsivät myös muuta osaamista. Työnantajat ovat kiinnostuneita joustavista ja nopeasti muutokseen sopeutuvista työntekijöistä. Hyvien taitojen lisäksi kaivataan siis myös ”hyviä tyyppejä”. Tulevaisuudessa moniosaajat menestyvät, ja yhä useammassa tehtävissä tarvitaan osaamista, jossa yhdistyy kahden tai useamman osa-alueen hyvä tuntemus tai kokemus. Esimerkkinä tästä kaksoiskompetenssista voi olla kaupan alan työntekijä.

kijöiden kyky hallita useampaa vastuualuetta tai kykyä samanaikaisesti yhdistää huippupalvelu ja tehokas työskentely. (Rajander-Juusti 2012, 22)

Vähittäiskaupan perustehtävissä tarvittavat tulevaisuuden osaamiset voidaan tiivistää neljään osioon:

- 1) Huippupalvelun osaaminen (tuotetieto, myyntitaito, vuorovaikutustaito ja kulttuuri-osaaminen)
- 2) järjestelmäosaaminen (kaupan ja ketjun tietojärjestelmät, kokonaisuuksien hallinta ja tehokkuus)
- 3) turvallisuusosaaminen (asiakasturvallisuus, tuoteturvallisuus, työ- ja tietoturvallisuus)
- 4) arvo-osaaminen (ketjuohjaus ja työpaikan säännöt). (Rajander-Juusti, 2012, 26)

Näiden kompetenssien lisäksi unelmatyöntekijältä toivotaan asennetasolla joustavuutta, itseohjautuvuutta ja joukkuepelaajan ominaisuuksia. Erikoiskaupan tehtävissä on erikoiskaupan eri aloille yhteisiä ja toimialaspesifejä osaamistarpeita. Kaikilla erikoiskaupan aloilla kaivataan osaajia, joilla on kyky sujuvaan ja monipuoliseen asiakaspalveluun, kykyä asiakkaan päätöksenteon ohjaamiseen ja kokonaisuuksien tarjoamiseen sekä oman alan tuote- ja materiaalituntemusta. Näiden lisäksi muotikaupassa tarvitaan ompelutaitoa, stailaustaitoja ja diplomatiaa. Kirjakaupassa korostuvat erityisesti tietolähteiden käyttö ja kampanjatoteutusten osaaminen. Kodintekniikan kaupassa on oltava perillä viimeisimmästä teknisestä tiedosta ja huonekalukaupassa on osattava luoda ostofiilistä. Optisen kaupan työssä täytyy osata kädentaitoja ja näppäryyttä (säädot, pienet korjaukset), kyetä tekemään mittauksia ja tarkistuksia ja olla perillä muodista ja trendeistä. Rakennus- ja sisustuskaupassa on tunnettava rakentamista kokonaisvaltaisesti ja laajasti. (Rajander-Juusti 2012, 26)

Osaajat 2015+ loppuraportissa kuvataan myyjien osaamistarpeita T-mallilla (kuvio 4). T-osaajassa yhdistyy moni- ja erikoisosaaminen eli myyjän työssä tarvitaan tulevaisuudessa kokonaisvaltaista asiakaspalvelukokonaisuuden hallintaa ja sitä tukevaa erikoistaitoa. Keskeiset osaamistarpeet myyjän työssä ovat yhteistyötaidot, asiakaspalvelutaito, myyntityö jossa vuorovaikutustaidot, järjestelmäosaaminen ja tuotekonseptin hallinta korostuvat. (Jokiranta 2012, 56)

Kuvio 4. Kaupan alalla tarvittava osaaminen (Jokiranta 2012, 58)

Kaupan alan muutosvoimista voidaan johtaa seuraavia osaamistarpeita:

- kielitaito ja kulttuuriosaaminen
- riskienhallinta- ja turvallisuusosaaminen
- valmius käyttää tietotekniikkaa luontevasti osana lähes mitä tahansa työtehtävää sekä ymmärrys järjestelmien ja niissä liikkuvien tietojen yhteydestä toisiinsa, järjestelmäosaaminen
- moniosaaminen (hallitsee useita tuoteryhmiä, erilaisia liiketoiminta-alueita tms.)
- osaamistarpeissa korostuvat ns. metataidot
- oppimaan oppiminen
- halu oman ammattitaidon kehittämiseen
- ongelmanratkaisutaidot
- sisäinen yrittäjäisyys
- asiakaspalveluosaaminen
- vahva tehtävän edellyttämä tuotetuntemus
- (ratkaisu)myyntiosaaminen

- tiimityötaidot ja tiiminvetotaidot
- perehdytysosaaminen
- toimintaympäristön tuntemus
- pitkien arvoketjujen osaaminen
- ketjumaisesti toimivan kaupan osaaminen
- kokonaiskäsitely logistisesta prosessista ja sen vaiheista
- matemaattiset taidot
- tulokseen vaikuttavien tekijöiden ymmärtäminen ja niiden hallinta
- sähköisen kaupan osaaminen (Rajander-Juusti 2012, 27-28)

Selvitystöiden perusteella kaupan alalla tilanne koulutuksen työelämävastaavuudessa on hyvä. Kauppa on aktiivisesti ollut mukana kehittämässä koulutusta, ja koulutukset on suunniteltu soveltuviksi kaupan alan hektiseen ja nopeasti reagoivaan toimintaan. Kuitenkin tutkintojen ja koulutussisältöjen pitäisi pystyä reagoimaan nykyistä nopeammin. Koulutuksen pitää muuttua työelämän mukana, ja tämä vaatii jatkuvaa keskustelua, työssä oppimista, yhteistyötä kolmikanta-arvioinnissa, harjoittelussa sekä näyttötutkintojen arvioinnissa. (Rajander-Juusti 2012)

Kaupan alalla koulutusta arvostetaan ja se on ehto uran luomiseen, mutta toisaalta kaupan alalla on paljon ”alalla käväisijöitä”. Kaupan alalla on paljon työntekijöitä, joilla ei ole mitään koulutusta ja tehtäviä, joissa on suuri vaihtuvuus (opiskelijat). Toisaalta kaupan alalla uran luominen esim. tuoteryhmävastaavana tai lähiesimiestehtävissä edellyttää kaupan alan koulutusta. Kun osaamisvaatimukset kasvavat, kauppaan jää nykyistä vähemmän sellaisia tehtäviä, joista selviää täysin ilman koulutusta. (Rajander-Juusti 2012)

4 NÄYTTÖTUTKINTOJÄRJESTELMÄ

4.1 Ammatillisen koulutuksen tarkoitus ja tavoitteet

Näyttötutkintojärjestelmän keskeiset tavoitteet on määritelty hallituksen esityksessä (HE 286/1993) ammattitutkintoja koskevaksi lainsäädännöksi, ammattitutkintolaissa (L 306/1993) ja laissa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (L 631/1998). Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta säädetyn lain 2 §:n mukaan tarkoituksena on ylläpitää ja kohottaa aikuisväestön ammatillista osaamista, antaa opiskelijoille valmiuksia itsenäisen ammatin harjoittamiseen, kehittää työelämää ja edistää työllisyyttä ja tukea elinikäistä oppimista. Lain tarkoituksena on lisäksi edistää tutkintojen tai niiden osien suorittamista. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain ja asetuksen keskeinen sisältö käsittelee nimenomaan näyttötutkintoja ja niiden järjestämistä. Näyttötutkintoja tulee suunnitella ja järjestää yhteistyössä työelämän kanssa (3 §). Ammattitutkintolain ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain ensimmäinen pykälä sisältää saman perusajatuksen: kyse on ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomista tutkinnoista. (Yrjölä, Ansaharju, Haltia, Jaakkola, Järvinen, Taalas & Lamminranta 2000, 15)

Ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on ylläpitää ja kohottaa väestön ammatillista osaamista, kehittää työelämää ja vastata sen osaamistarpeita sekä edistää työllisyyttä. Ammatillinen koulutus muodostuu kolmesta peruselementistä: ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista, jotka muodostavat osaamisvaatimustensa suhteen jatkumon eri ammattialoilla. Nuoret ja aikuiset voivat opiskella samoihin ammatillisiin perustutkintoihin. (WinNova 2013)

Näyttötutkinto on erityisesti aikuisille suunniteltu joustava tutkinnon suorittamistapa, jossa periaatteena on asiakaslähtöisyys. Näyttötutkinnoissa ammattitaito osoitetaan työelämässä riippumatta siitä, onko osaaminen kertynyt työkokemuksen, opintojen tai muun toiminnan kautta. Kaikki ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot voidaan suorittaa näyttötutkintona. (WinNova 2013)

Ammatillisissa oppilaitoksissa suoritettava ammatillinen perustutkinto on laajuudeltaan 120 opintoviikkoa. Perustutkinnossa osoitetaan ammattitaidon saavuttamisen vaatimat

tiedot ja taidot. Ammatillinen perustutkinto antaa yleisen jatko-opintokelpoisuuden ammattikorkeakouluihin. Korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voi hakeutua henkilö, joka on suorittanut vähintään kolmevuotisen ammatillisen tutkinnon. Ammatillista perustutkintoa voidaan kutsua alalle tulotutkinnoksi. (Opetushallitus 2012, 18)

Nuorten koulutus on pääsääntöisesti ammatillista peruskoulutusta, joka johtaa 120 opintoviikon laajuiseen perustutkintoon. Perustutkinnon ammattitaitovaatimukset määrittää opetushallitus ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteissa. Siihen haetaan yleensä yhteishaun kautta. (WinNova 2013)

Aikuisten koulutuksella tarkoitetaan ammatillista perus-, lisä- tai täydennyskoulutusta, joka on ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomia, näyttötutkintoina suoritettavia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja tai niihin valmistavaa koulutusta sekä muuta koulutusta. Aikuisten koulutusta järjestetään pääosin omaehtoisena koulutuksena, työvoima-, oppisopimus- tai henkilöstökoulutuksena. (WinNova 2013)

Ammattitutkinto on suunnattu alan ammattityöntekijälle, joka osoittaa alan edellyttämän ammattitaidon tutkinnoissaan. Ammattitaitovaatimukset on määritelty siten, että niiden saavuttaminen vaatii alan peruskoulutusta tai vastaavia tietoja, täydentäviä ja syventäviä opintoja sekä vähintään kolmen vuoden työkokemusta alalta. Ammattitutkinto on nimensä mukaisesti ammattilaisen tutkinto. Ammattitutkinnon laajuutta ei ole määritelty opintoviikkoina, vaan tutkinnonsuorittamisen kriteerinä on, että suorittaja kykenee tutkintotilaisuuksissa osoittamaan tutkinnon perusteissa edellytetyn osaamisen. (WinNova 2013)

kohteet. Arvioinnin kriteerit määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason. (Opetushallitus 2012, 7) Taulukossa 1 on avattu termejä tarkemmin.

Taulukko 1: Tutkinnon perusteiden termejä. (WinNova 2013)

Termi	Selitys
Ammattitaitovaatimus	Yksi tutkinnon osa sisältää useita ammattitaitovaatimuksia (esim. osaa toteuttaa myyntityötä). Ammattitaitovaatimukset ovat ammatin ydintoimintoja. Ammattitaitovaatimukset määrittelevät ammattitaidon, osaamisen, joka osoitetaan pääsääntöisesti todellisissa työtehtävissä.
Arvioinnin kohde	Ne osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota (esim. osaa kuunnella aidosti asiakasta). Kohdeiden määrittelyllä halutaan helpottaa ammattitaidon arviointia, ne siis pilkkovat ammattitaitovaatimukset pienempiin osasiin. Arvioinnin tulisi kattaa kaikki tutkinnon perusteissa määritellyt arvioinnin kohteet.
Arvioinnin kriteerit	Erottavat eritasoisen työtoiminnan toisistaan, määrittelevät tutkintosuorituksen hyväksytyn tason (esim. viestiä tavanomaisissa asiakaspalvelutilanteissa sujuvan suomen tai ruotsin lisäksi yhdellä organisaation toiminnan kannalta tärkeällä vieraalla kielellä)

Ammattitaidon osoittamistavat sisältävät tutkinnon suorittamiseen liittyviä tarkentavia ohjeita. Ammattitaito osoitetaan pääsääntöisesti todellisissa työtehtävissä ja toimissa. Ammattitaidon osoittamistavat voivat sisältää mm. ohjeita siitä, kuinka tutkintosuoritusta voidaan tarvittaessa täydentää, jotta kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat kattavasti osoitetuiksi. (Opetushallitus 2012, 8)

4.3 Henkilökohtaistaminen

Henkilökohtaistamismääräys velvoittaa koulutuksen järjestäjän toimimaan siten, että näyttötutkintoa suorittamaan hakeutuneet saavat asiakaslähtöisesti suunniteltua ja toteu-

tettua neuvontaa, ohjausta sekä muita, yhteisesti sovittavia tukimuotoja ja palveluja näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen, näyttötutkinnon suorittamisen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisessa. (Opetushallitus 2012, 31)

Henkilökohtaistaminen on jaettu kolmeen vaiheeseen:

- 1) näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutuminen,
- 2) tutkinnon suorittaminen ja
- 3) tarvittavan ammattitaidon hankkiminen.

Henkilökohtaistaminen on prosessi, jossa kolmen vaiheen välillä on selkeä yhteys. Henkilökohtaistaminen dokumentoidaan henkilökohtaistamissuunnitelmaan. (Opetushallitus 2012, 31)

Henkilökohtaistamiseen liittyvien käytäntöjen tarkoituksena on tukea henkilökohtaisella tasolla jokaisen opiskelijan elinikäistä oppimista ja näyttötutkintojen suorittamista. Henkilökohtaistamissuunnitelma on myös oppimisen arvioinnin väline, jossa otetaan huomioon opiskelijan aikaisemmat opinnot ja työkokemus sekä hänen ammatillisen kehittymisensä tarpeet. Henkilökohtaistamissuunnitelmassa määritellään tutkinnon suorittajan tavoitteiden osaamisen taso, henkilökohtaisen ohjauksen tarve ja oppimisprosessia sekä näyttötutkinnon tai sen osan suorittamista koskevat järjestelyt. (Opetushallitus 2012, 29–32.)

Henkilökohtaistamismääräys myös ohjeistaa koulutuksen järjestäjän tekemään yhteistyötä näyttötutkinnon järjestäjän, tutkinnon tai koulutuksen hankkijan, työpaikkojen edustajien ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa. Näyttötutkintoon hakeutumisen henkilökohtaistamisessa hakeutuja valitsee yhdessä esimerkiksi työnantajansa ja ohjaajiensa kanssa soveltuvan tutkinnon tai tutkinnon osan. Hän pohtii, mitä osaamista hänellä jo on ja mitä osaamista hänen on tutkinnon suorittamiseksi vielä hankittava. Hän selvittää yhdessä näyttötutkinnon järjestäjän kanssa osoitetun ja saavutetun osaamisensa tunnistamisen. Hän myös suunnittelee alustavasti, miten parhaiten suorittaisi näyttötutkinnon, sekä selvittää koulutusmuotoa ja rahoitusta. Kaikissa näissä toimissaan hän saa ohjausta ja tukea. (Opetushallitus 2007, 6)

Tutkinnon suorittamisvaihe alkaa tutkinnon suorittamisen suunnittelulla ja tutkintotilaisuuksiin valmistautumisella ja päättyy näyttötutkinnon tai sen osan suorittamiseen. Tarvittavan ammattitaidon hankkimisen ydin on osaamisen kehittäminen työn ja opiskelun kautta. Tähän vaiheeseen sisältyy perehtyminen itseen oppijana, ammattialaan perehtyminen sekä sopivien opiskelumuotojen opiskeluympäristöjen ja -menetelmien valitseminen. Tutkinnon suorittajan tavoitteet ja suunnitelmat saattavat muuttua, jolloin hän tarvitsee lisäohjausta ja ehkä muitakin tukitoimia. Ohjaus on tässäkin vaiheessa keskeisellä sijalla. (Opetushallitus 2007, 6)

Henkilökohtaistaminen ei kuitenkaan tarkoita, että tutkinnon suorittajat voisivat unohtaa tutkinnon perusteissa esitetyt ammattitaitovaatimukset ja poimia aineksia koulutustarjotimelta mielivaltaisesti. Henkilökohtaistetussa tutkinnon suorittamisessa on aina noudatettava tutkinnon perusteissa määriteltyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteerejä sekä ammattitaidon osoittamistapoja. Henkilökohtaistamisen myötä tutkinnon suorittaja voi olemassa olevien mahdollisuuksien rajoissa rakentaa itselleen parhaiten sopivan opinto- ja tutkinnonsuorittamispolun. (Opetushallitus 2007, 8)

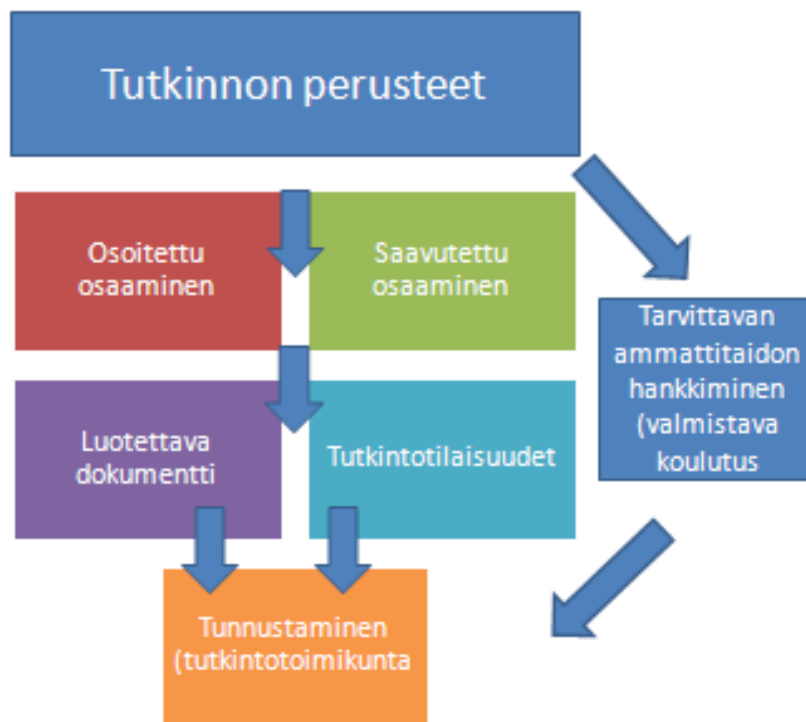
4.4 Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Saavutetun ja osoitetun osaamisen tunnistaminen johtaa osaamisen tunnustamiseen, mikäli tutkintotoimikunta sen hyväksyy. Osaamisen tunnistamisessa kartoitetaan hakeutujan lähtötilanne eli selvitetään hänen aiemmin osoitettu osaamisensa ja aiemmin saavutettu osaamisensa. Osaamisen tunnustaminen tapahtuu virallisesti tutkintotoimikunnan myöntämällä tutkintotodistuksella. Osaamisen tunnustaminen edellyttää tutkinnon tai tutkinnon osan hyväksytyä suorittamista. Hyväksytyä suorittamista voi olla todistuksella osoitettua osaamista tai näyttötutkintosuorituksessa hyväksytyä aiemmin saavutettua osaamista tai tarvittavan ammattitaidon hankkimisen jälkeen tutkintosuorituksessa hyväksytyä osaamista. (Opetushallitus 2007, 13)

Osoitettu osaaminen tarkoittaa esimerkiksi aiemmin suoritettuja tutkintoja tai tutkinnon osia, joista on olemassa todistukset. Se tarkoittaa myös tutkinnon perusteissa määrättyjä erillispätevyyksiä, joista on olemassa todistukset. Tällaisia voivat olla esimerkiksi Tieken tietokoneen käyttäjän atk-ajokortti tai todistus SPR:n ensiapukurssin suorittami-

sesta. Arvioijat tekevät tutkintotoimikunnalle esityksen osoitetun osaamisen tunnustamisesta luotettavien dokumenttien pohjalta. Hakeutujan on selvitettävä, mitä tutkintoja ja tutkinnon osia tai muita tutkinnossa vaadittavia suorituksia hänellä jo on, ja esitettävä niistä todistukset. Ohjaajana toimivan näyttötutkintomestarin tärkeä tehtävä on tässä vaiheessa selvittää hakeutujalle, että osoitettu osaaminen voidaan esittää tunnustettavaksi suoraan tutkintosuorituksiksi. Hakeutujan ei siis tarvitse tehdä jo osoitetusta osaamisestaan tutkintosuoritusta tai opiskella uudestaan asioita, joiden osaamisen hän pystyy osoittamaan. (Opetushallitus 2007, 14)

Saavutettu osaaminen tarkoittaa sellaista näyttötutkinnossa vaadittavaa osaamista, jonka hakeutuja on hankkinut aiemmin työssä, kansalaistoiminnassa, harrastuksissa, kotona tai muualla, mutta hänellä ei ole siitä luotettavaa todistusta. Työnantaja-arvioija, työntekijäarvioija ja opettaja-arvioija arvioivat aikaisemman osaamisen perusteella tutkintosuorituksen. Tutkintotoimikunta päättää lopullisesti arvioinnista ja tunnustaa hyväksytyt suorituksen tutkintosuorituksiksi. (Opetushallitus 2007, 12) Kuviossa 6 on havainnollistettu henkilökohtaistamisen vaiheita riippuen tutkinnon suorittajan aiemmasta osaamisesta.

Kuvio 6. Osaamisen (ammattitaidon) tunnistaminen ja toimenpiteet sen jälkeen (Opetushallitus 2012, 83)

4.5 Näyttötutkinnon suorittaminen ja ammattitaidon arviointi

”Opiskelijoiden arviointia ohjaavat laki ja asetus ammatillisesta koulutuksesta (L 601/2005; A 603/2005) ja Opetushallituksen määräys arvioinnista (OPH 30.9.2005, Dnro32/011/2005), joka on sisällytetty tutkinnon perusteisiin. Koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelmaansa opiskelijan arvioinnin kokonaisuuden suunnitelma, johon sisältyy ammattiosaamisen toimikunnan hyväksymä suunnitelma ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista”. (Finlex)

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla hyväksytysti tutkinnon perusteissa vaadittu osaaminen tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toiminnassa. Jokainen tutkinnon osa arvioidaan erikseen. Ammattitaidon arvioinnissa tulee perusteellisesti ja huolellisesti tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa kyseessä olevan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa käytetään tutkinnon perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Vain yhden menetelmän käytöllä ei välttämättä saada luotettavaa tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnon perusteiden mukaisesti. Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden näyttötutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin. Arvioijat ehdottavat dokumentin tutkintotoimikunnalle tunnustettavaksi osaksi näyttötutkinnon suoritusta. Lopullisen päätöksen aiemmin osoitetun ja luotettavasti selvitetyn osaamisen tunnustamisesta tekee tutkintotoimikunta. (Opetushallitus 2012, 2)

Räkköläisen mukaan (2011, 49) näyttöperusteinen arviointi on määritelmien mukaan autenttista arviointia tai suoritusarviointia, jolloin arviointi kohdistuu siihen, miten tietoja ja taitoja käytetään ja sovelletaan. Näyttöperusteisessa arviointiajattelussa suoritusta itsessään pidetään osoituksena oppimisesta. Arvioinnin kohteena voi olla suoritusprosessi tai sen tuotos. Ajatuksena on, että opiskelijoita koulutetaan aitojen ja elämäntilanteiden tehtävien avulla kohti asiantuntijuutta ja ammattilaisuutta. Näyttöperusteisessa arvioinnissa arvioidaan toteennäytettyä osaamista. Näyttö tarkoittaa suoritusta tai esitystä oikeassa elämässä, jossa arvioinnin kriteerit on johdettu todellisista työelämän vaati-

muksista. Autenttisessa arvioinnissa hyödynnetään usein monipuolisia ja laadullisia arviointiaineistoja ja -menetelmiä.

Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa tutkinnon suorittaja osoittaa tutkinnon ammattitaitovaatimusten mukaisen osaamisensa käytännön työtehtävissä, aidoissa työtilanteissa luotettavasti ja monipuolisesti asteikolla hyväksytty - hylätty. Perustutkinnoissa arviointiasteikko on 1-3. Ammattitaidon arviointi on prosessi, jossa arviointiaineiston keräämisellä ja arvioinnin dokumentoinnilla on keskeinen merkitys. Työelämän sekä opettajien edustajat tekevät kolmikantaisesti huolellisen ja monipuolisen arvioinnin. Jokaisen tutkinnon suorittajan tulee selvästi saada tietoonsa arvioinnin perusteet. Näyttötutkinnon järjestäjä laatii arvioinnin kohteena olevan tutkinnon osan suorittamisesta arviointiesityksen, jonka arvioijat allekirjoittavat. Tutkinnon suorittajalle tämän jälkeen annettava palaute on osa hyvää arviointiprosessia. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta. (Opetushallitus 2012, 2)

Opetushallituksen asettamat, työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätiöiden kanssa. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevaa, tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimusta. (Opetushallitus 2012, 7) WinNovalla on toistaiseksi voimassa oleva järjestämissopimus muun muassa myynti- ja markkinointiviestinnän tutkintotoimikunnan kanssa, joka oikeuttaa myynnin ammattitutkinnon näyttötutkintojen järjestämisen.

4.5.1 Ammattiosaamisen näytöt

Ammattiosaamisen näytöt on otettu käyttöön kaikissa ammatillisissa opetussuunnitelmaperusteisissa perustutkinnoissa viimeistään elokuussa 2006 alkaneesta koulutuksesta lukien. Ne ovat osa opiskelijan arviointia. Näytöissä opiskelija osoittaa käytännön työtehtäviä tekemällä, miten hyvin hän on saavuttanut ammatillisten opintojen tavoitteet. Näytöt sijoittuvat koko koulutuksen ajalle ja ne suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhteistyössä työelämän edustajien kanssa. (Hakala 2007, 3) Ammattiosaamisen näyttö-

jen käyttöönottoa on suunniteltu vuodesta 1998. Siihen on liittynyt mittava valtakunnallinen kehittämistyö, jota Euroopan Sosiaalirahasto on tukenut vuodesta 2000. (Opetushallitus)

Ammatillisen koulutuksen keskeisiä kehittämistavoitteita ovat koulutuksen laadun, työelämävastaavuuden ja vaikuttavuuden parantaminen. Ammattiosaamisen näytöillä on tavoiteltu muutoksia mm. ammatillisen peruskoulutuksen pedagogisiin ratkaisuihin, opetussuunnitelmien sisältöpainotuksiin ja koulutuksen yhteistyömuotoihin. Ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa joko opetussuunnitelman perusteiden mukaisessa koulutuksessa tai näyttötutkintojärjestelmässä näyttötutkintona. Kumpikin perustutkinnon suorittamistapa antaa valmiudet samanlaisiin tehtäviin työelämässä. Opetussuunnitelma ja näyttötutkinnon perusteet on yksi asiakirja, koska ammatillisten opintokokonaisuuksien ja niitä vastaavien tutkinnon osien tavoitteet ovat samat. Opetussuunnitelman perusteiden mukaisessa koulutuksessa tutkinto suoritetaan osallistumalla koulutukseen, työssäoppimalla ja antamalla ammattiosaamisen näytöt ammattitaidosta. (Kallioniemi, Majuri & Mahlamäki-Kultanen 2008, 10)

Ammattiosaamisen näytöillä arvioidaan muun arvioinnin ohella opiskelijan osaamista käytännön työtilanteissa. Näytöillä osoitetaan miten hyvin ammattitaito on saavutettu ja niiden suorittamisesta tulee erillinen todistus, joka on osa tutkintotodistusta. (Opetushallitus 2012, 47- 48.)

Opiskelijan näkökulmasta ammattiosaamisen näytöt tuovat mm. opiskeluun tavoitteellisuutta, lisäävät koulutuksen työelämälähtöisyyttä ja käytännönläheisyyttä, antavat mahdollisuuden näyttää ammatillinen osaaminen käytännössä, lisäävät opiskelumotivaatiota, yksilöllistävät opiskelua sekä helpottavat työllistymistä. (Opetushallitus 2012, 7.)

Koulutuksen järjestäjän ja opettajan näkökulmasta ammattiosaamisen näytöt ohjaavat mm. opetusta ja arviointia opetussuunnitelman perusteiden ja muuttuvan työelämän tarpeiden suuntaiseksi, monipuolistavat opiskelijan arviointia ja arviointimenetelmiä, tuovat tavoitteellisuutta ja käytännönläheisyyttä työssäoppimiseen ja muuhun opetukseen, auttavat opettajia ylläpitämään ammattitaitoa, sekä tietoa koulutuksen kehittämisen pohjaksi. (Opetushallitus 2012, 8.)

4.5.2 Näyttötutkintojen näytöt

Ammattiosaamisen näytöt on syytä erottaa näyttötutkintojen näytöistä, tai oikeammin ilmaistuna näyttötutkintojen tutkintotilaisuuksista. Näytöt on vakiintunut termi, jota käytetään puhekielessä kun puhutaan tutkintotilaisuuksista. Tässä yhteydessä käytän nimitystä näytöt, jotta ammattiosaamisen ja näyttötutkintojen ”näyttöjen” ero selviäisi. Näyttötutkinnossa tutkinnon suorittaminen ei edellytä valmistavaan koulutukseen osallistumista, vaikka se käytännössä onkin tavallista. Opetussuunnitelman perusteiden mukaisessa koulutuksessa opiskelijan arviointi koostuu ammattiosaamisen näytöstä ja muusta arvioinnista. Näyttötutkinnossa arviointi tehdään ainoastaan näytön perusteella. Opetussuunnitelman perusteiden mukaisessa koulutuksessa tutkintotodistuksen antaa koulutuksen järjestäjä, näyttötutkinnossa kyseisen tutkinnon tutkintotoimikunta. (Opetushallitus 2012, 10 – 14).

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin valmistavan koulutuksen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutus ja tutkintotilaisuudet on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa näyttötutkinto (Opetushallitus 2012, 5)

5 OPETUSSUUNNITELMA

Opetushallitus määrää perusteet eri koulutusaloille ja -muodoille. Tarkoituksena on varmistaa opetuksellisen yhtenäisyyden ja perusoikeuksien, tasa-arvon, laadun sekä oikeusturvan toteutuminen. Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa oppilaitoksen on laadittava ja hyväksyttävä opetussuunnitelma tutkinnon perusteiden mukaisesti. Näyttötutkintoperusteista koulutusta järjestävät oppilaitokset voivat itse päättää tutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. (WinNova 2013)

Opetussuunnitelma on oleellinen asiakirja ja väline opetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja kehittämisessä. Opetussuunnitelma ei ole johdon asiakirja, joka ”annetaan tiedoksi ja toteutettavaksi” vaan tärkeä laadudokumentti. Siksi on oleellista, että opetussuunnitelma on opettajien ja työelämän tahojen yhteinen projekti. (Helakorpi 2001, 149 - 150) Opetussuunnitelma olisi hyvä laatia mahdollisimman monen tahon kanssa. Opiskelijoiden, opettajien, työelämän edustajien ja yhteistyökumppaneiden näkemykset ovat tärkeitä. (Auvinen, Hirvonen, Dal Maso, Kallberg & Putkuri 2007, 160 - 161)

Opetussuunnitelman laatimiseen vaikuttavat käsitykset tiedosta ja oppimisesta. Opetussuunnitelman tekoa ohjaa didaktiikka eli opetusoppi, joka on perinteisesti jaettu opetussuunnitelmaoppiin (mitä opetetaan) ja opetusmenetelmäoppiin (miten opetetaan). Ammatillisessa koulutuksessa opetettavat asiasisällöt on määritetty työelämän tehtäväkokonaisuuksien pohjalta. Opetussuunnitelmalla on seuraavia tehtäviä:

- Konkretisoi ja kokonaistaa koulutuksen vuosisuunnittelun (esim. ajoitus, moduulit, opettaja- ja tilaresurssit).
- Yhtenäistää ja ohjaa oppilaitoksen pedagogista kieltä ja työtä.
- On pohjana opettajien yhteistyölle ja työnjaolle.
- On pohjana koulutuksen ja opetuksen seurannassa ja arvioinnissa.
- On tiedoksi opiskelijalle opetuksen tavoitteista ja toteutuksesta sekä pohjana henkilökohtaisille opetussuunnitelmille. (Helakorpi)

Opetussuunnitelman laadinnassa tarvitaan laajaa näkemystä sekä nykyaikaisen tiedon ja oppimisen käsitysten hallintaa. Opetussuunnitelman ei ole vain opiskeltavien asioiden sisältöluettelo vaan kokonaisesitys siitä, miten opetuksen ja oppimisen ajatellaan tapahtuvan. (Helakorpi 2001, 148–149) Opetussuunnitelma on tutkinnon keskeinen hallinnollinen ja opetusta ohjaava työkalu. Sen avulla muodostetaan opetuksesta hallittu ja ehjä kokonaisuus. Opetussuunnitelmassa määritellään tutkintoon johtavan koulutuksen opintokokonaisuudet tavoitteineen, laajuudet, keskeiset sisällöt sekä opintojaksojen väliset yhteydet ja aikataulutukset suhteessa toisiinsa. Sen perusteella saadaan raamit henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tekemiselle. Opetussuunnitelmaa laadittaessa täytyy ottaa huomioon paikalliset ja alueelliset tarpeet. Hyvin laadittu opetussuunnitelma on apuna toimivien työelämäyhteyksien ylläpitämisessä ja kehittämisessä. (Auvinen, Hirvonen, Dal Maso, Kallberg & Putkuri 2007, 160 - 161) Mitä paremmin ammatillisen

koulutuksen opetussuunnitelma vastaa yhteiskunnan ja työelämän todellisia tarpeita, sitä hyödyllisempää koulutus on (Helakorpi 2001, 148)

6 MYYNIN AMMATTITUTKINTOON VALMISTAVA KOULUTUS WINNOVASSA

WinNovalla järjestettävä Myynnin ammattitutkintoon valmistava koulutus toteutetaan aina opetussuunnitelman mukaisesti riippumatta siitä, mikä koulutusmuoto on kyseessä. WinNovassa järjestettävän valmistavan koulutuksen kokonaispituus vaihtelee koulutusmuodon mukaan 30 - 200 opiskelijatyöpäivän välillä. Koulutusmuoto vaikuttaa koulutuksen kokonaispituuteen.

Myynnin ammattitutkintoa järjestetään WinNovassa omaehtoisena-, oppisopimus- ja työvoimapoliittisena koulutuksena. Opetussuunnitelma pitää olla niin omaehtoisen, työvoimapoliittiseen kuin oppisopimuskoulutukseen. Omaehtoinen ammatillinen lisäkoulutus on ammatillista perus-, lisä- tai muuta kuin näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta. Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus määräytyy opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistamien opiskelijatyövuosien määrä ja opiskelijatyövuotta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoitusta myönnetään ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen ja niihin valmistavan koulutuksen sekä muun kuin näyttötutkintoon valmistavan ammatillisen lisäkoulutuksen toteuttamiseen. Lisäkoulutuksen valtionosuusrahoitusta myönnetään myös ilman valmistavaa koulutusta, näyttötutkintoina suoritettavien ammatillisten perustutkintojen toteuttamiseen. (WinNova 2013)

Työvoimakoulutus on työ- ja elinkeinohallinnon rahoittamaa koulutusta, joka on opiskelijoille maksutonta. Työvoimakoulutus on suunniteltu ensi sijassa työttömille työnhakijoille ja työttömyyden uhkaamille 20 vuotta täyttäneille henkilöille. Koulutuksen sisältö vastaa yleensä muun aikuiskoulutuksen, esimerkiksi omaehtoisen aikuiskoulutuksen, opetussisältöjä. Usein koulutus on ammattitutkintoon tai sen osaan tähtäävää. Koulutus on monipuolista ja käytännönläheistä ja siihen sisältyy useimmiten työssäoppimis-

ta. Koulutuksen hankkiminen tapahtuu kilpailuttaen koulutuksen järjestäjiä. (WinNova 2013)

Oppisopimus on joustava koulutusmuoto, joka huomioi työnantajan ja opiskelijan tarpeet sekä opiskelijan edellytykset. Oppisopimuskoulutuksessa työntekijä suorittaa tutkinnon tai lisäopintoja pääosin työpaikalla. WinNova järjestää eri alojen oppisopimukseen kuuluvaa tietopuolista opetusta. Oppisopimuksella voi suorittaa lähes kaikkien alojen perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja. Oppisopimuskoulutuksen aloittamisen edellytyksenä on 15 vuoden ikä, oppivelvollisuuden suorittaminen ja koulutusalan työpaikka. (WinNova 2013)

6.1 Myynnin ammattitutkinnon näyttötutkinnon perusteet 2012

”Myynnin ammattitutkinnon näyttötutkinnon perusteissa määritellään, että myynnin ammattitutkinnon suorittanut henkilö toimii vastuullisissa myyntitehtävissä. Hän vastaa esimerkiksi tuoteryhmästä, palvelukokonaisuudesta tai niiden yhdistelmästä. Hän voi myös vastata nimetyistä asiakkaista tai asiakkuuksista. Yrityksellä on joko kiinteä toimipaikka, sähköinen toimintaympäristö tai myyjä toimii itsenäisenä yrittäjänä. Tutkinnon suorittajalla on vankka kokemus käytännön myyntityöstä”. Myynnin ammattitutkinnon uudet näyttötutkinnon perusteet ovat astuneet voimaan 1.4.2012. Uudistunut myynnin ammattitutkinto muodostuu kahdesta pakollisesta ja viidestä valinnaisesta tutkinnon osasta, joista tutkinnon suorittaja valitsee vähintään yhden. Tutkinto on valmis, kun kolme tutkinnon osaa on suoritettu hyväksytysti. (Opetushallitus 2012, 11)

Tutkinnon suorittamista henkilökohtaistettaessa tutkintosuoritukset suunnitellaan ja toteutetaan ottaen huomioon yritykselle tai tehtävälle ominaiset piirteet, esimerkiksi onko kyseessä tuotteiden tai palvelujen myynti tai myynti yksittäisille kuluttajille tai myynti yritykseltä yritykselle. Pakollisten tutkinnon osien tutkintotilaisuuksissa tutkinnon suorittaja osoittaa hallitsevansa myyntiprosessin toimiessaan asiakkaiden kanssa. Lisäksi tutkinnon suorittaja hallitsee yhden valinnaisen tutkinnon osan edellyttämän erikoistuneen osaamisen. (Opetushallitus 2012, 11)

Tutkinnon pakolliset osat

3.1	Myyntiin valmistautuminen
3.2	Myynnin toteuttaminen

Valinnaiset tutkinnon osat, joista valittava yksi

3.3	Tuoteryhmän hoitaminen
3.4	Markkinointitoimenpiteiden toteuttaminen
3.5	Työssä oppimisen ohjaaminen
3.6	Kauppiaasyrittäjätoiminnan käynnistäminen
3.7	Tutkinnon osa toisesta perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta

Kuvio 7. Myynnin ammattitutkinnon pakolliset ja valinnaiset tutkinnon osat. (Opetushallitus 2012, 11)

Kuviosta 7 selviää pakollisten tutkinnon osien lisäksi vapaasti valittavat tutkinnon osat. Valittaessa tutkinnon valinnainen osa toisesta perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta tutkinnon osan suorittaminen sovitaan henkilökohtaistamisen yhteydessä. Lisäksi valinnainen osa toisesta perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkinnon osasta pitää hyväksyttää tutkintotoimikunnassa. (Opetushallitus 2012, 11)

Taulukoissa 2-4 on pakollisten tutkinnon osien ja vapaasti valittavan tutkinnon osan tuoteryhmän hoitaminen ammattitaitovaatimukset ja arvioinnin kohteet. Tarkemmat arviointikohteet ja -kriteerit tulevat esiin tutkinnon suorittajalle näyttötutkinnon perusteissa, opetussuunnitelmassa ja tutkintotilaisuuksien suunnitelmalomakkeissa, joita käytetään apuna tutkintotilaisuuksien arvioinnissa.

Taulukko 2. Pakollinen tutkinnon osa: Myyntiin valmistautumisen ammattitaitovaatimukset ja arvioinnin kohteet.

Ammattitaitovaatimukset	Arvioinnin kohteet
Tutkinnon suorittaja osaa toimia liiketoiminnan periaatteiden ja toimintakonseptin mukaisesti.	<ul style="list-style-type: none"> • Omassa organisaatiossa toimiminen • Tehokkaan ja taloudellisen toimintatavan noudattaminen
Tutkinnon suorittaja osaa valmistautua myyntitilanteisiin.	<ul style="list-style-type: none"> • Tuote- ja palveluvalikoiman hallinta • Tavoitteellinen ja suunnitelmallinen työskentely • Toimitusprosessin hallinta
Tutkinnon suorittaja osaa toimia työyhteisönsä jäsenenä.	<ul style="list-style-type: none"> • Työyhteisön jäsenenä toimiminen Työympäristöstä huolehtiminen • Työnopastaminen • Oman työn ja osaamisen suunnittelu, seuranta ja kehittäminen

Taulukko 3. Pakollinen tutkinnon osa: Myynnin toteuttamisen ammattitaitovaatimukset ja arvioinnin kohteet.

Ammattitaitovaatimukset	Arvioinnin kohteet
Tutkinnon suorittaja osaa hoitaa ja kehittää asiakkuuksia	<ul style="list-style-type: none"> • Asiakkuuksien hoitaminen
Tutkinnon suorittaja osaa myydä	<ul style="list-style-type: none"> • Asiakaspalvelun toteuttaminen • Myyminen • Vuorovaikutustilanteiden hoitaminen
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida oman myyntityönsä kannattavuutta	<ul style="list-style-type: none"> • Oman myyntityön kannattavuuden arviointi

Taulukko 4. Vapaasti valittava tutkinnon osa: Tuoteryhmän hoitamisen ammattitaitovaatimukset ja arvioinnin kohteet.

Ammattitaitovaatimukset	Arvioinnin kohteet
Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella hankintoja	<ul style="list-style-type: none"> • Logistisen prosessin hallinta • Hankintojen suunnittelu • Tuoteryhmän kannattavuuden arviointi
Tutkinnon suorittaja osaa tilata tuotteita	<ul style="list-style-type: none"> • Tilausten organisointi • Toimitusten valvonta • Esillepano
Tutkinnon suorittaja osaa seurata ja kehittää tuoteryhmää	<ul style="list-style-type: none"> • Varaston hallinta • Tuoteryhmän kehittäminen • Oman osaamisen seuranta ja kehittäminen

Myynnin ammattitutkinnon tutkintotodistuksen saamiseksi pitää suorittaa hyväksyttävästi tutkintotilaisuuksissa tutkintoon kuuluvat kaksi pakollista ja yksi vapaasti valittava osa. Tutkinnon osat suoritetaan erikseen. Jos opiskelija saa hyväksytysti suoritettua vain yhden tai kaksi tutkinnon osan, voi hän halutessaan saada erillisen osatutkintotodistuksen. Tutkintotilaisuuksien arvioinneissa noudatetaan asteikkoa hyväksytty/hylätty. Puuttuvat tutkinnon osat tutkinnon suorittaja voi suorittaa myöhemminkin, niin kauan kuin tutkinnon perusteet ovat voimassa.

6.2 Koulutukseen hakeutuminen

Myynnin ammattitutkinto soveltuu henkilöille, joilla on aiempaa kokemusta kaupan alalta ja joilla on motivaatiota lähteä suorittamaan tutkintoa. Myynnin ammattitutkinnon suorittaneet henkilöt työskentelevät monipuolisesti erilaisten yritysten ja organisaatioiden myynti- tai palvelutehtävissä. Tutkinnon suorittaneella on laaja-alaiset taidot työskennellä joustavasti erilaisissa myyntitehtävissä sekä edellytykset ylläpitää ja kehittää ammattitaitoaan. (WinNova 2013)

Ammattitaitoiselta myyjältä vaaditaan valmiuksia tiedon hankintaan, liiketoiminnan periaatteiden oivaltamista, organisaation toiminnan ja talouden ymmärtämistä, palveluprosessien kokonaisuuden hahmottamista. Lisäksi myyjällä pitää olla kykyä suulliseen viestintään sekä kielitaitoa. Myyjän on myös tunnettava työyhteisönsä toimintaperiaat-

teet ja -tavat sekä toimialan käsitteistö. Myyjän työ edellyttää päämäärätietoisuutta sekä jatkuvaa oman alan seuraamista. (WinNova 2013)

Henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan hyvä myyjä on palveluhenkinen, vastuullinen, positiivinen ja joustava. Hänellä on yhteistyökykyä ja -halua sekä organisaation sisäisissä että ulkoisissa yhteyksissä – hän tulee toimeen erilaisten ihmisten kanssa erilaisissa tilanteissa. Samoin hän on luotettava, oma-aloitteinen, täsmällinen, nopea ja hänellä on kiireensietokykyä. (WinNova 2013)

Edellä luetellut ominaisuudet sopivat henkilöön, joka hakeutuu WinNovaan suorittamaan myynnin ammattitutkintoa. WinNova markkinoi alkavista koulutuksista omilla kotisivuillaan ja vuosittain kotiin jaettavassa aikuiskoulutusesitteessä. Lisäksi saatetaan käyttää lehtimainontaa. Valmistavaan koulutukseen haetaan joko työvoimaviranomaisen kautta mol.fi sivuilla tai WinNovan kotisivujen kautta.

6.3 Henkilökohtaistamisen kolme vaihetta WinNovassa

Henkilökohtaistamisella tarkoitetaan prosessia, jossa oppimistavoitteita arvioidaan ja tuetaan opiskelijälähtöisesti. Henkilökohtaistamisessa on kyse osaamisen tunnistamisesta, tulkittamisesta ja tunnustamisesta sekä henkilökohtaisen opiskelun ohjauksen järjestämisestä. Tutkinnon suorittamiseen liittyvät järjestelyt sekä opiskelu pyritään luomaan opiskelijan tarpeita vastaavaksi tarjoamalla hänelle joustavat ja monipuoliset opiskelumahdollisuudet. Henkilökohtaistamisen ensimmäisessä vaiheessa, lähtötason kartoituksessa, arvioidaan tutkinnon suorittajan ammattitaitoa ja osaamista suhteessa ammattitaitovaatimukseen. Kartoituksen perusteella hänet ohjataan joko suoraan näyttötutkintoon tai valmistavaan koulutukseen. Valmistavaan koulutukseen voivat osallistua myös opiskelijat, joiden tavoitteena on vain tutkinnon osan suorittaminen tai lisäpätevyyden hankkiminen. (WinNova 2013)

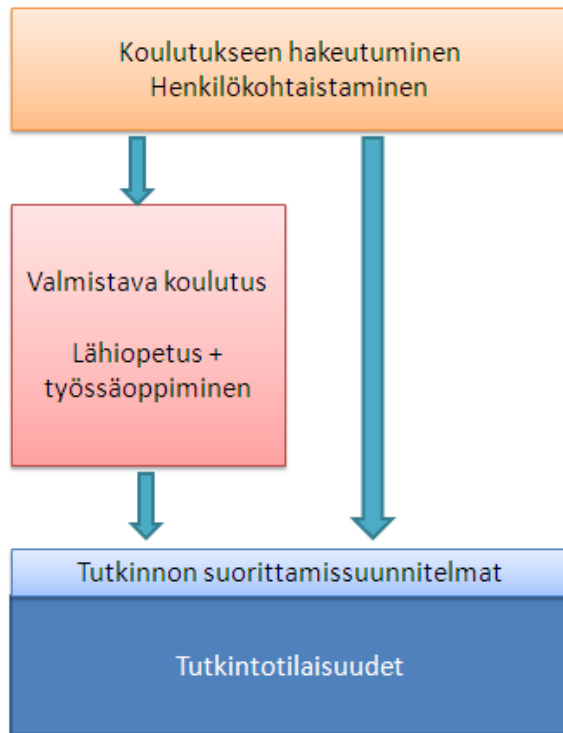
Haastattelussa selvitetään opiskelijan soveltuvuus myynnin alalle, motivaatio ja myyjältä vaadittavia ominaisuuksia. Osaamisen tunnistaminen ja sen perusteella tehtävät johdot päätökset ovat osa henkilökohtaistamissuunnitelmaa. Henkilökohtaistamissuunnitelma

mahdollistaa opiskelun yksilökohtaisen eriyttämisen opetussuunnitelman sisällä työssäoppimisen työtehtäviin ja tietopuoliseen opetukseen. (WinNova 2013)

Henkilökohtaistamisen toisessa vaiheessa valmistavan koulutuksen alussa opettaja ja opiskelija laativat yhdessä opiskelijalle henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, jota seurataan ja tarkennetaan koulutuksen kuluessa. Henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa tehtäessä selvitetään myös opiskelijan omat tavoitteet ja tarpeet opiskelun suhteen sekä otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon myös opiskelijan elämäntilanne, opiskelutapa ja -aikataulu sekä oppimisvalmiudet. Jotta koulutus olisi mahdollisimman käytännönläheistä ja työelämän vaatimustason täyttävää, kuuluu opiskeluun kiinteästi myös työssäoppimisjakso, joka myös auttaa opiskelijaa arvioimaan ammattitasaan. Henkilökohtaistamissuunnitelmaa tarkennetaan ja päivitetään opiskelun kuluessa ja ammattitaidon kasvun edistymisen myötä. (WinNova 2013)

Henkilökohtaistamisen kolmannessa vaiheessa opiskelija osallistuu tutkinnon suorittamiseen oman henkilökohtaisen tutkinnon suorittamissuunnitelmansa mukaisesti. Opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen tutkinnon suorittamissuunnitelman. Henkilökohtaiseen tutkinnon suorittamissuunnitelman kirjataan; missä, milloin ja millä tavoin tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa tutkintotilaisuuksissa. Tutkinnon suorittamissuunnitelman toteutumista ja opiskelijan edistymistä seurataan ja tarvittaessa suunnitelmaa tarkennetaan koulutuksen edetessä. Jokaiselle tutkinnon osalle laaditaan oma suunnitelma.

Kuviossa 8 on havainnollistettu yksinkertaisella tavalla edellä kirjoitettuja vaiheita koulutukseen hakeutumisesta tutkinnon suorittamiseen asti.

Kuvio 8. Myynnin ammattitutkinnon valmistavan koulutuksen toteutus

6.4 Oppimiskäsitys

Oppimiskäsitystä koskevat teoriat ovat yrityksiä määritellä, mitä ihmisen oppiminen on. Ne koettavat kuvata ja mallintaa ihmisen oppimisen prosessia. Oppimiskäsityksiä on useita, ja kukin niistä kuvaa omasta näkökulmastaan oppimisen ilmiötä. Oppimiskäsitykset korostavat, näkökulmasta riippumatta, että opetuksen tehtävänä on tuottaa aitoa oppimista, ei näennäisoppimista. Näennäisoppiminen on helposti unohtuvaa ja siten lyhytkestoista oppimista. Aito oppiminen on ymmärrykseen perustuvaa ja pitkäkestoista. Sen seurauksena oppija muuttaa pysyvästi ajattelutapaansa ja toimintaansa. (Karjalainen, Alha & Jutila 2003, 15.)

Perinteinen opettajuus on murroksessa. Harva opettaja voi enää auktoriteettina hallita oman oppiaineensa sisältöjä ja opetusvälineitä ilman oppijoiden kysymyksiä tai neuvoja. Tiedon tulva voi tuntua hallitsemattomalta. Infoähkyn ja teknologisen kehityksen lomassa opettajan on hyvä muistaa, että tärkein tehtävä on ohjata oppijoita oppimaan niitä tietoja ja taitoja, joita he tarvitsevat työelämässä ja kansalaisina. Aikuisoppijat janoavat tietoja ja taitoja, joita voivat soveltaa työelämässä, mutta opettajan tehtävä on

ohjata myös nuoret aikuisopiskelijat suoritusmerkintöjen sijaan ymmärtämään että työelämässä tarvitaan osaamista yhteisöllisyyttä ja kykyä oppia jatkuvasti uutta. (Kalliala & Toikkanen 2009, 9 - 10)

Oppiminen on prosessi, joka pyrkii todellisuuden ymmärtämiseen. Oppiminen on oppijan ja opittavan asian välistä vuorovaikutusta. Valtaosa yleisistä oppimisteorioista voidaan jakaa kahteen pääluokkaan, behavioristiseen ja kognitiiviseen oppimisteoriaan. Yleiskäsityksenä voi sanoa, että behavioristinen oppimisteoria korostaa ympäristöstä saatavien ärsykkeiden vaikutusta oppijaan. Tästä teoriasta johdetut opetusperiaatteet ovat opettajakeskeisiä, ja niissä oppimistuloksia arvioidaan oppijan ulkoisesti havaitun käyttäytymisen perusteella. Nykyisin vallalla olevat oppimisteoriat pohjautuvat kognitiiviseen malliin, jossa painotetaan oppijan muistin, havaintojen, informaation prosessoinnin ja aistien merkitystä oppimiselle. Kognitiivinen määritelmä oppimiselle on oppijan omasta aktiivisuudesta lähtevää päämäärätietoista tiedonkäsittelyä, joka johtaa tiedollisten mallien ja rakenteiden muodostamiseen ja niiden soveltamiseen. (Engeström 1996, 164.)

Behavioristisen näkemyksen mukaan oppiminen tapahtuu ärsykkeisiin reagoimalla ja oikeaa reagoimista vahvistamalla. Opettajan tehtävänä on antaa opetustilanteessa opiskelijalle selkeitä ja huolellisesti valmisteltuja ärsykeitä oppimista varten. Oppimistuloksen oletetaan paranevan toistojen ja harjoitusajan lisäämisen myötä. (Karjalainen Alha & Jutila 2003, 16.)

Kognitiiviseen psykologiaan pohjautuva konstruktivistinen oppimiskäsitys korostaa oppijan oman aktiivisuuden sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitystä oppimisprosessissa. Se perustuu olettamukseen, että oppiminen on oppijan aktiivista ja sosiaalista toimintaa, jossa oppija tulkitsee havaintojaan ja uutta tietoa aikaisempien tietojensa, käsitystensä ja kokemustensa pohjalta. Tällä tavoin oppija jatkuvasti rakentaa kuvaansa maailmasta. (Tynjälä 1999, 54)

Konstruktivistisessa oppimisenäkemyksessä oppiminen selitetään henkilökohtaisena käsityksen muuttumisena, jossa ihminen rakentaa erilaisten oppimistekojen kautta itselleen uutta näkemystä asioista. Aiemmin opittu toimii pohjana kaiken uuden oppimiselle. Tämä sopii aikuisopiskeluun. Konstruktivistinen oppimisenäkemys kyseenalaistaa sellai-

sen yksityiskohtaisen opetuksen etukäteissuunnittelun, jossa oppijan yksilöllistä lähtötilannetta ei huomioida. Opettajan tulisi pystyä suunnittelemaan sellainen joustava "oppimisympäristö", jossa oppijan on mahdollista rakentaa tietämystään omista lähtökohdistaan. Opiskelijalle on varattava aikaa oppimistyön tekemiseen, sillä vain oman työskentelynsä kautta hän voi oppia. Oppimisen edellytyksenä on, että oppija itse ymmärtää mitä hän kulloinkin opittavasta asiasta ymmärtää tai osaa tai ei ymmärrä tai ei osaa: tämä edesauttaa relevantin tiedon hakua, relevanttien kysymysten asettamista. (RaustevonWright & vonWright 1997, 124) Opetustilanteessa opiskelijan lähtötilanteen tarkistaminen ja opetuksen sitominen niihin on opettajan tärkeä tehtävä. Oppijan täytyy kyetä liittämään uudet asiat mielekkäisiin kokonaisuuksiin tietorakenteiksi. (Karjalainen, Alha & Jutila 2003, 17-18)

WinNovassa opetuksen ja ohjauksen perustana on konstruktivistinen oppimiskäsitys. Winnovalaisen oppimiskäsityksen mukaan oppimisessa on aina mukana yksilöllisyys ja yhteisöllisyys. Oppija rakentaa itse aktiivisesti uutta tietoa ja hankkii osaamista vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yksilöllisten oppimispolkujen rakentaminen ei sulje pois yhteisöllisyyttä, vaan yksilölliset, asiakaslähtöiset valinnat mahdollistuvat vain turvallisiksi koetussa oppimisyhteisössä. (WinNova 2013) Käytännössä opettaminen ja opetustilanne ovat aina opettajalle haaste. Opiskelijoiden halu oppia ja oppimistyyliä poikkeavat toisistaan. Aikuisopiskelijoilla osalla opiskeluista on jo tovi aikaa ja aikuisopiskelija saattaa mieltää oppimisen behavioristisen oppimiskäsityksen mukaiseksi. Aikuisopiskelija saattaa odottaa, että opetus on vain opettaja vetoista, opettajan opettaa, hän saattaa odottaa kokeita ja numeraalista arviointia. Ensimmäinen tehtävä saattaakin olla opettaa aikuisopiskelija pois vanhoista kokemuksistaan ja ohjata opiskelija ottamaan vastuun omasta oppimisestaan ja tutkinnon suorittamisesta.

Opetushallituksen mukaan elinikäisen oppimisen avaintaidot ovat valmiuksia joita työelämän muuttuvissa olosuhteissa edellytetään. Näitä avaintaitoja ovat elinikäinen oppiminen ja ongelmanratkaisu, vuorovaikutus ja yhteistyö, ammattietiikka, terveydentila, turvallisuus ja toimintakyky. Lisäksi avaintaitoja ovat aloitekyky ja yrittäjäyys, kestävä kehitys, estetiikka, viestintä- ja mediaosaaminen, matematiikka ja luonnontieteet, teknologia ja tietotekniikka, sekä oma-aloitteinen kansalaisuus ja eri kulttuurit. Näiden avaintaitojen taitaminen auttaa selviämään erilaisista muuttuvista työelämän olosuhteista, sekä yhteiskunnassa ja työelämässä tapahtuvista muutoksista. Sen lisäksi nämä avaintai-

dot lisäävät kaikilla aloilla tarvittavaa ammattisivistystä ja kansalaisvalmiutta. (Opetushallitus 2013)

Elinikäinen oppiminen on välttämätöntä, koska työmarkkinat muuttuvat, tieto uusiutuu nopeasti, työn luonne muuttuu ja työolosuhteet muuttuvat. Elinikäinen oppiminen on vastuun ottamista omasta elämästä ja työstä. Se on aktiivista tiedon hankintaa, ammattitaidon jatkuvaa ylläpitoa, positiivista asennetta sekä sitoutumista omiin ja yhteisiin tavoitteisiin. (Ojala 2000, 8-20)

6.5 Lähiopetus ja työssäoppiminen

Valmistavan koulutuksen keskeinen tavoite on valmistaa opiskelijoita kaupanalan työtehtäviin ja antaa osallistujalle sellaiset ammatissa tarvittavat laaja-alaiset valmiudet niin, että hän selviytyy hyväksytysti myynnin ammattitutkinnon mukaisista tutkintotilaisuuksista. Valmistava koulutus muodostuu lähiopetuksesta ja työssäoppimisesta. (WinNova 2013). Lähiopetusta on koulutusmuodosta riippuen noin 30 – 80 opiskelijatyöpäivää. Lähiopetuksen oppiaineet ovat ammattitaitovaatimusten ja arvioinnin kohteiden mukaan suunnitellut oppiaineet. Lähiopetus muodostuu pääsääntöisesti opettajien luennoista, ryhmätöistä ja verkkotehtävistä.

Valmistava koulutuksen opintoja arvioidaan tarkoituksenmukaisella tavalla opintojakson sisällön ja tavoitteen kannalta joko numeerisesti 1 – 3 tai laadullisesti siten, että valmistavan koulutuksen todistuksen saadakseen on jokaisesta koulutukseen kuuluvasta osiosta saatava hyväksytty arvosana. Arvioinnista vastaa oppiaineen opettaja. Opiskelijan opintosuoritusten arvioinnin keskeisenä periaatteena on opiskelijan myönteisen minäkuvan kehittymisen tukeminen ja ammatti-ihmisenä kasvaminen. On tärkeää, että opiskelija ymmärtää suoritukset, joissa hän on menestynyt ja kyennyt osoittamaan osaamisensa, mutta myös näkee ammattitaitonsa puutteet ja on valmis kehittämään itseään niillä osa-alueilla. (WinNova 2013)

Ammatillisessa työssä karttuneeseen tietoon kuuluu sekä käsitteellinen että teoreettinen tieto ja harjaantumisesta muodostunut käytännön taito. Työssäoppimisen tavoitteena on työelämävalmiuksien ja ammattitaidon oppiminen. Työpaikalla oppiminen ja oppilai-

toksessa tapahtuva oppiminen on toisiaan täydentäviä oppimisen muotoja. Ammatilliset valmiudet kehittyvät suurimmaksi osaksi työssä oppimalla (Ruohotie, Kulmala & Siikaniemi 1998). Työvoima koulutukseen sisältyy aina työssäoppimisjakso, mikä on yleensä jaksotettu. Työssäoppimisjakson pituus vaihtelee koulutuksen toteutuksen mukaan 100 – 120 päivän välillä. Työssäoppiminen on tavoitteellista ja ohjattua opiskelua, joka toteutetaan työpaikalla. Työssäoppiminen on osa ammattitutkinnon suorittamista ja on siten myös osa opetussuunnitelmaa. Opetussuunnitelmassa määritellään ne periaatteet, joiden mukaan osa ammatillisten osaamisen tavoitteista opiskellaan työssäoppimisjaksoilla. Oppilaitos määrittelee itsenäisesti, miten työssäoppimisjaksot sijoitetaan tutkintokokonaisuuteen, miten pitkiä ne ovat, millaisilla työpaikoilla tavoitteet voidaan saavuttaa sekä miten ohjaus ja arviointi järjestetään. Lähtökohtana työssäoppimisen suunnitelmassa on, että oppilaitoksessa ja työpaikoilla tapahtuva oppiminen täydentävät toisiaan tutkinnon tavoitteiden saavuttamisessa. (WinNova 2013)

Työssäoppimisen uranuurtajaksi on usein mainittu yhdysvaltalainen kasvatustieteen kehittäjä filosofian tohtori John Dewey. Yksi hänen merkittävimmistä teorioistaan oli oppiminen työtä tekemällä eli teorian ja käytännön yhdistäminen. Työssäoppimisen käytännön ja teorian yhdistämisen tavoitteena on positiivinen ja konstruktivinen jatkuva kehittyminen. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan oppiminen on aktiivista kognitiivista toimintaa, jossa havainnot tulkitaan ja uutta tietoa rakennetaan aiemman tiedon ja kokemuksen pohjalta sekä itsenäisesti, että vuorovaikutuksessa muiden kanssa. (Huhtala 2000, 20) Työssäoppimisen näkökulmasta konstruktivistinen oppimiskäsitys painottaa opiskelijan itseohjautuvuutta; se korostaa aktiivisen kyselyn, itsenäisyyden ja yksilöllisyyden merkitystä oppimisessa. Opiskelijan oma aktiivisuus, itseohjautuvuus ja motivaatio ovat konstruktivismin näkökulmasta työssäoppimisen perusedellytyksiä. (Puolimatka 2002, 37)

Otalan (2000, 203) mukaan uusia asioita opitaan eniten työssä. Hän painottaa, että työssäoppiminen pitää myös organisoida. Alkuun tarvitaan opastaja ja jatkossa joku, joka on ongelmatilanteessa vastuussa auttamisesta. Oppilaitoksen organisoimissa työssäoppimisen tilanteissa opiskelijat vuorottelevat usein oppilaitoksessa tapahtuvan teoreettisen opiskelun sekä aidossa työyhteisössä yrityksessä tapahtuvan opiskelun välillä. Työssäoppimisen tavoitteena on, että opiskelija oppii ammatinhallintaa käytännön työtehtävissä myyjän työtehtäviin sisältyvillä osa-alueilla. Opiskelijalle nimetään työyksiköstä työ-

paikkaohjaaja, joka yhteistyössä työyksikön muun henkilöstön ja vastuupettajan kanssa vastaa opiskelijan ohjauksesta ja arvioinnista. (WinNova 2013)

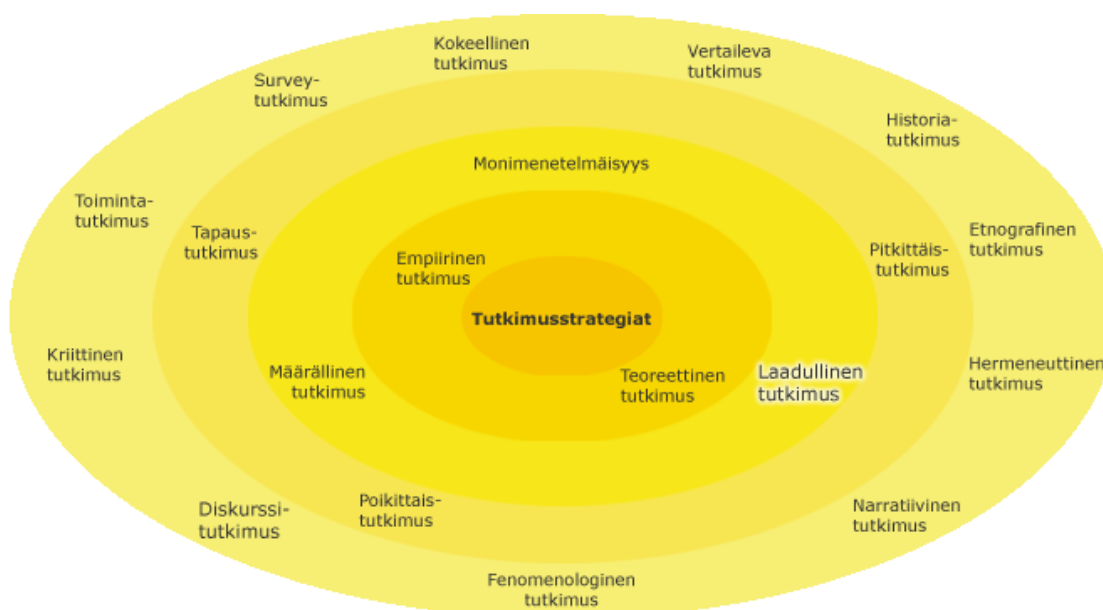
Työtehtävien tulisi olla tavoitteellisia, arvioitavia ja ohjattuja. Työpaikkaohjaaja on alansa asiantuntija, joka hallitsee tehtäväalueensa ja yrityksensä toimintatavat. Työpaikkaohjaajan tulee osata ohjata ja kannustaa opiskelijoita oppimaan ja omaksumaan työelämän pelisäännöt. Yhteistyössä opettajan ja opiskelijan kanssa työpaikkaohjaaja suunnittelee työssäoppimista ja näyttöjä sekä arvioi opiskelijan osaamista. Työpaikkaohjaaja toteuttaa työssäoppimista ja näyttöjä laadittujen sopimusten ja suunnitelmien mukaisesti sekä ohjaa ja tukee opiskelijaa työssäoppimisen ja näyttöjen aikana. (WinNova 2013)

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan muutakin kuin pelkkää fyysistä tilaa. Työssäoppijan kannalta on tärkeää, minkälaiseksi hänen oppimisympäristönsä kokonaisuudessaan muodostuu. Keskeistä on, miten yhteistyö oppilaitoksen ja työpaikan välillä pelaa: mitä opiskelijalla teetetään koulussa ja työpaikalla, minkälaisen kokonaisuuden eri työt ja tehtävät muodostavat sekä miten niistä annetaan palautetta ja miten kokemuksia hyödynnetään oppilaitoksessa. (WinNova 2013) Työvoima koulutuksessa työssäoppimispaikan valinnan tekee pääsääntöisesti opiskelija itse omien mielenkiinnonkohteiden mukaisesti. Tarvittaessa koulutuksen vastuupettaja auttaa opiskelijaa tekemään valinnan työssäoppimispaikan suhteen. Koska työssäoppimisjakson sopimuksen allekirjoittaa opiskelija, työelämän edustaja ja koulutuksen vastuupettaja, joutuu vastuupettaja joskus kieltäytymään sopimuksen tekemisestä. Nämä tilanteet johtuvat aiemmista työssäoppimisjaksoista, joissa työnantaja ei ole tukenut opiskelijan tutkinnon suorittamista, vaan lähinnä käyttänyt opiskelijaa ilmaisena työvoimana.

Valmistavan koulutuksen työssäoppimista ei arvioida. Arviointi tapahtuu tutkintotilaisuuksissa, joissa työnantaja-arvioija arvioi myyjän tehtäväkenttää ja ammattitaitovaatimuksia laajasti tutkinnon perusteiden mukaisesti, työntekijä-arvioija arvioi tutkinnon suorittajan suoriutumista käytännön työtehtävissä, opetusalan arvioija arvioi tutkintosuoritusta kokonaisuutena tutkinnon perusteiden mukaisesti sekä toimii arviointitilaisuudessa tutkintosuorituksen arvioinnin ja näyttötutkintojärjestelmän asiantuntijana. Lisäksi opiskelijalta edellytetään itsearviointia, jossa hän arvioi omaa kehitystään.

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tämän opinnäytetyön tutkimus oli laadullinen tutkimus eli kvalitatiivinen. Laadullista tutkimusta voidaan toteuttaa monella erilaisella menetelmällä. Laadullinen tutkimus pyrkii kuvaamaan ja ymmärtämään tutkittavaa kohdettaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja aineisto kerätään luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 155.)

Kuvio 9. Tutkimusstrategiat (Jyväskylän yliopisto)

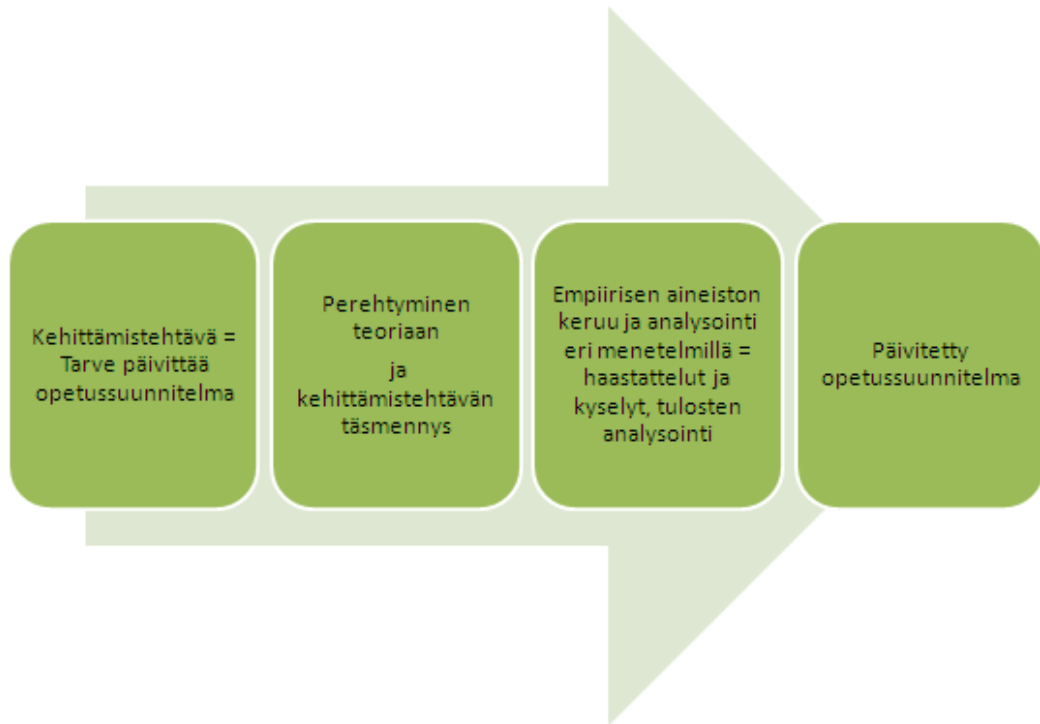
Kuviossa 9 on havainnollistettu eri tutkimusstrategioita (Jyväskylän yliopisto). Tutkimusstrategian valinnassa tutkimuskysymysten asettaminen ja tutkimusmenetelmien valinta ovat keskeisessä roolissa. Samasta aiheesta voidaan saada hyvin erilaista tietoa riippuen siitä, millainen tutkimusmenetelmä on valittu. Perinteisesti on korostettu sitä, että tutkimusongelmat tulisi määritellä ja muotoilla ennen aineistonkeruun aloittamista. Nykyään varsinkin laadullisessa tutkimuksessa varaudutaan siihen, että ongelma saattaa tutkimuksen edetessä muuttua. Tutkimuksessa joka etenee perinteisen kaavan mukaan, pyritään esittämään ongelma mahdollisimman selkeästi ja tarkkarajaisesti. Tutkimukseen pitäisi löytyä juoni, jonka mukaan voi nimittää tutkimuksen pääongelman. Pääongelman analysointi johtaa osaongelmien löytymiseen. Mekaanista kaavaa ei kuitenkaan tarvitse noudattaa. Joskus tutkimuksessa voi olla yksi ongelma tai joukko samantasoisia ongelmia, niin ettei eroa pää- ja osaongelmien välillä ole mielekästä tehdä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 113-114.)

Tutkimusongelma oli:

Millainen myynnin ammattitutkinnon valmistavan koulutuksen opetussuunnitelmaa tulisi olla, jotta se vastaa uudistuneita tutkinnon perusteita ja työelämän osaamisvaatimuksia?

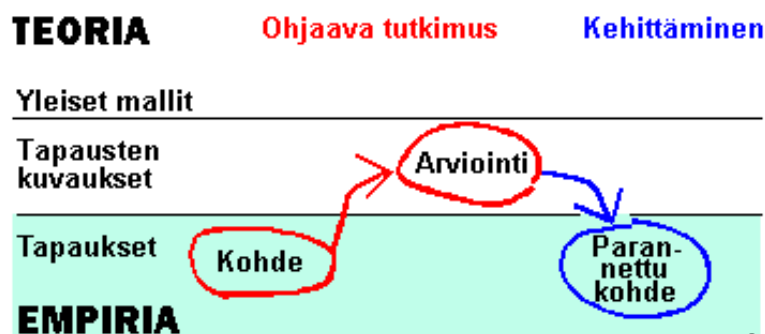
Tätä tutkimusta voidaan pitää tapaustutkimuksena. Lähtökohtana ei ollut hypoteesien testaaminen vaan aineiston monipuolinen tarkastelu. Tutkimuksessa suosittiin ihmisiä tiedonkeruun välineinä luonnollisissa tilanteissa metodeilla, joissa tutkittavien näkökulmat pääsivät esille. Tutkimusstrategiana tapaustutkimus on väljästi määritelty, ja aineistoa voidaan kerätä useita eri metodeja käyttämällä. Tapaustutkimus antaa yksityiskohtaista tietoa yksittäisestä tapauksesta. Tyypillistä tapaustutkimukselle on valita tutkimuskohteeksi yksittäinen tapaus, tilanne, tapahtuma tai joukko tapauksia, joiden tarkastelussa kiinnostuksen kohteena ovat usein prosessit. Tapaustutkimuksessa pyritään tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään tapauksia pääasiassa miten- ja miksi-kysymysten avulla. Olennaista on, että tutkittava tapaus muodostaa jonkinlaisen kokonaisuuden. Koska tapaustutkimuksessa käytetään erilaisia tiedonkeruun ja analyysitapoja, ei sitä voida pitää ainoastaan aineistonkeruun tekniikkana. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 125 -126; Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 53).

Kehittämistyötä ei ole aloitettava tyhjästä, vaan se voi nojautua aiempiin tutkimuksiin, teorioihin ja metodeihin. Kehittämistyötä aloittaessa on tärkeää tutustua kirjallisuuteen. Tapaustutkimuksessa lähdetään tyypillisesti liikkeelle analysoitavasta tapauksesta, ei pelkästään yleisistä teorioista. Usein aiheeseen kuitenkin pitää ensin perehtyä, ennen kuin tietää, mikä todellinen kehittämistehtävä on. Tapaustutkimuksen tyypillinen piirre on, että eri menetelmiä käyttämällä saadaan syvälinen ja monipuolinen kuva tutkittavasta tapauksesta. Tapaustutkimuksessa käytetään tiedonkeruumenetelminä usein erilaisia haastatteluja, kyselyitä, havainnointia jne. Tapaustutkimus soveltuu kehittämistyön lähestymistavaksi, kun halutaan syvällisesti ymmärtää kehittämisen kohdetta tai tuottaa uusia kehittämisehdotuksia. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 53-55) Kuviossa 10 on kuvattu tämän opinnäytetyön etenemistä. Tutkimusta voidaan pitää ohjaavana tutkimuksena, jossa tavoitteena on tuottaa parannettu versio olemassa olevasta, eli tässä tapauksessa päivittää vanhentunut opetussuunnitelma.

Kuvio 10. Tapaustutkimuksen vaiheet mukailtuna. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 54)

Ohjaavan tapaustutkimuksen lähtökohtana ei tarvitse olla pelkästään erinomainen (tai kelvoton) kohde. Tavallisempaa on, että olemassa olevaa kohdetta tai ilmiötä haluttaisiin parantaa, mutta ei osata sanoa miten se tehtäisiin. Parantamisen suunnittelemiseksi tarvitaan silloin tutkimus tuosta yhdestä kohteesta, eli siis ohjaava tapaustutkimus. Kuviossa 11 kuvataan ohjaavan tutkimuksen vaiheita. (Virtuaaliyliopisto)

Kuvio 11. Ohjaava tapaustutkimus (Virtuaaliyliopisto)

7.1 Tutkimusmenetelmät

Laadullisessa tutkimuksessa yleisimmin käytettyjä tutkimusmenetelmiä ovat havainnointi, tekstianalyysi, haastattelu ja litterointi. (Metsämuuronen 2008, 14) Näiden lisäksi laadullisessa tutkimuksessa käytetään kyselyä ja erilaisiin dokumentteihin perustuvaa tietoa. Eri menetelmiä voi käyttää joko vaihtoehtoisina, mutta myös rinnakkain tai eri tavalla yhdisteltynä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 73)

Tutkimusaineistot voivat olla hyvin monenmuotoisia ja siten myös tutkimusmenetelmät ovat erilaisia. Tutkimusmenetelmiin vaikuttaa se, miten aineistoa on tarkoitus tutkimuksessa hyödyntää. Tietynlaiset aineistot sopivat tietynlaisiin ongelmanasetteluihin ja vastaavasti tietynlaisia aineistoja on luontevaa analysoida tietyillä analyysimenetelmillä. (Jyväskylän yliopisto)

Tutkimuksen kohteena oli myynnin ammattitutkinnon valmistavan koulutuksen opetus suunnitelman laatiminen vastaamaan tutkinnon perusteiden ja työelämän ja vaatimuksia. Opinnäytetyössä käytettiin tutkimusmenetelminä haastatteluja ja kyselyitä. Tutkimusmenetelmien käyttöä puoltaa se, että:

- tutkittava aineisto kootaan luonnollisissa todellisista tilanteista,
- suositaan ihmistä tiedon keruun instrumenttina,
- tavoitteena on aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu,
- metodina käytetään haastatteluja ja kyselyitä,
- kohdejoukko valitaan tarkoituksen mukaisesti ja
- tutkimussuunnitelma saattaa muotoutua tutkimuksen edetessä (Hirsjärvi, Sajavaara & Remes 2000, 155).

7.2 Haastatteluiden toteuttaminen

Haastattelu on vuorovaikutusta, jossa haastateltava ja haastattelija vaikuttavat toisiinsa. Haastattelulle vuorovaikutustilanteena on tyypillistä, että se on ennalta suunniteltu, haastattelijan alulle panemaa ja ohjaamaa, haastattelija joutuu pitämään haastattelua yllä, haastateltava joutuu oppimaan roolinsa ja haastateltava tietää sen. Lisäksi haastatel-

tavan on luotettava että hänen vastauksiaan käsitellään luottamuksellisesti. (Eskola & Suoranta 1998, 86)

Erilaisia haastattelutyyppejä on useita. Kun huomioon otetaan kysymysten muotoilu ja haastattelutilanteen jäsentely, saadaan yksinkertainen jako neljään eri haastattelutyyppeihin. Nämä tyypit ovat strukturoitu-, puolistrukturoitu, teema- ja avoin haastelu. (Eskola & Suoranta 1998, 87)

Puolistrukturoitu haastattelu etenee niin, että kaikille haastateltaville esitetään samat tai likipitään samat kysymykset samassa järjestyksessä. Joidenkin määritelmien mukaan puolistrukturoidussakin haastattelussa – kuten teemahaastattelussa – voidaan vaihdella kysymysten järjestystä. Täysin yhtenäistä määrittelyä osittain strukturoitujen haastattelujen toteutuksesta ei ole olemassa. Osittain järjestelty ja osittain avoin haastattelu sijoittuu formaaliudessaan täysin strukturoidun lomakehaastattelun ja teemahaastattelun välille. Käytännössä puolistrukturoidusta haastattelustakin käytetään toisinaan nimitystä teemahaastattelu; esimerkiksi silloin, jos siinä esitetään tarkkoja kysymyksiä tietyistä teemoista, muttei välttämättä käytetä juuri samoja kysymyksiä kaikkien haastateltavien kanssa. Haastattelussa kysymysten esittämisen lisäksi on tärkeää muistaa myös kuunnella haastateltavaa. Tarkoitus on saada esille perusteellisia kuvauksia haastateltavilta antaen heille mahdollisuuden valita mitä näkökulmaa he haluavat korostaa.

(Hirsjärvi & Hurme 2001, 47)

Tutkimuksen haastatteluaineisto kerättiin puolistrukturoiduin haastatteluin neljälle eri alan työnantajalle. Haastateltavien valinnassa on muistettava, mitä ollaan tutkimassa. Haastateltavat on mielekästä valita tutkittavaan asiaan liittyvän asiantuntemuksen tai kokemuksen perusteella. (Vilka 2009, 114). Haastatteluihin valittiin sellaisia työnantajia, joille myynnin ammattitutkinnon arvioinnin kohteet ja kriteerit ovat tuttuja. Haastateltaviksi valittiin eri alojen edustajia ja tuttuja työnantajia, joilla on kokemusta WinNovan tavasta toimia myynnin ammattitutkinnon valmistavan koulutuksen toteuttajana.

Haastattelun etuna on, että aineiston keruuta on mahdollista säädellä tilanteen mukaan juostavasti. Myös haastatteluaiheiden järjestystä on mahdollista vaihdella ja myös tulokinnalle jää myös enemmän varaa. Haastattelun etuna, että vastaajiksi suunnitellut henkilöt saadaan yleensä mukaan tutkimukseen. Heidät on mahdollista tavoittaa myöhem-

min uudelleen, jos on esim. tarpeen täydentää aineistoa. Haastattelun luotettavuutta voi heikentää se, että haastateltava antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. (Hirsjärvi, Sajavaara & Remes 2000, 192–193.)

Haastattelut toteutettiin niin, että valitut työelämän edustajat haastateltiin erikseen ja haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin kirjalliseen muotoon, jotta niistä saatiin kaikki mahdollinen ylös. Haastattelut toteutettiin työnantajien edustajien omilla työpaikoilla, ja niihin varattiin tunti aikaa, joka myös käytettiin jokaisen kanssa. Haastateltavien nimet haluttiin pitää salassa, jotta haastatteluista saatiin mahdollisimman avoimia ja luottamuksellisia. Ensimmäinen koehaastattelu suoritettiin yhdelle haastatelluista helmikuussa 2013. Haastattelun onnistuttua, haastattelurunkoa ei juuri muutettu. Loput haastatteluista suoritettiin maaliskuussa 2013. Haastatteluja jatkettiin kunnes saavutettiin saturaatio eli kylläisyysaste, jolloin uusilla haastatteluilla ei enää saada aiemmista poikkeavia vastauksia. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkija alkaa kerätä aineistoa päättämättä etukäteen, miten monta tapausta hän tutkii. Hän voi aloittaa esimerkiksi haastattelut ja jatkaa niitä niin kauan kuin haastattelut tuovat tutkimusongelman kannalta uutta tietoa. Aineisto on riittävä kun samat asiat alkavat kertautua haastatteluissa. On ikään kuin olemassa tietty määrä aineistoa, joka tuo esiin teoreettisesti merkittävän tuloksen. Saturaatiomenetelmän valinnan perusteena on, että esitettäviin kysymyksiin voidaan saada hyvinkin erilaisia vastauksia haastateltavien mielipiteiden ja kokemusten mukaisesti. Haastatteluilla halutaan saada esiin työnantajien omakohtaiset näkemykset ja kokemukset. Menetelmän heikkoutena on se, että ennalta ei voida varmuudella tietää haastateltavien lukumäärää. (Eskola & Suoranta 1998, 153; Hirsjärvi, Sajavaara & Remes 2000, 181)

Haastatteluissa kysyttiin liitteen 1 mukaiset kysymykset. Kysymykset asetettiin niin, että vastauksia voidaan edelleen hyödyntää Varsinais-Suomessa tehtävään Osaava II –hankkeen tutkimukseen, jossa on tavoitteena kartoittaa työelämän osaamisvaatimuksia eri aloilla. Haastatteluissa käytiin lisäksi keskustelua nykyisestä opetussuunnitelmasta ja sen toimivuudesta. Haastatteluissa pohdittiin uuden tutkinnon tuomia haasteita ja kuinka opetussuunnitelma vastaisi uusia tutkinnon perusteita ja työelämän osaamistarpeita

7.3 Kyselyiden toteuttaminen

Haastatteluiden jälkeen tutkija halusi vielä selvittää miten WinNovassa sillä hetkellä opiskelleet myynnin ammattitutkinnon suorittajat kehittäisivät valmistavan koulutuksen toteutussuunnitelmaa. Kokivatko he jääneensä jostakin opetuksesta paitsi, oliko jotain opetettu ”liikaa”. Millaista osaamista he itse ajattelivat, että kaupan alan töissä tarvitaan. Opiskelijoille tehtiin lomakekysely, jossa oli avoimia kysymyksiä. Tutkimuksessa olleen kiireellisen aikataulun vuoksi, lomakekyselyä ei ehditty testaamaa.

Laadullisessa tutkimuksessa tiedot voidaan kerätä kysymyksillä. Ne voivat olla valmiilla vaihtoehdoilla (strukturoiduja) varustettuja tai avoimia kysymyksiä. Kysymyksissä tulee ottaa huomioon, että ne ovat helposti ymmärrettäviä ja vastaajalla on kysymysten edellyttämä tieto, sekä vastaaja varmasti haluaa antaa kysymykseen liittyvän tiedon. Avoimet kysymykset voivat olla täysin avoimia tai rajattuja kysymyksiä. (Kananen 2008, 25.)

Kyselytutkimuksella voidaan tavoittaa helposti paljon henkilöitä, eikä se vaadi suuria resursseja. Tiedonkeruu on helppoa, ja vastausten käsittely on nopeaa varsinkin kyselyiden tekoon tehdyllä ohjelmistolla, joka ryhmittelee vastaukset ja muodostaa diagrammit. Opinnäytetyöhön valitulla menetelmällä on myös haittapuolensa. Ei voida tietää, onko kyselyyn vastanneiden vastaukset tehty rehellisesti ja huolella. Väärinymmärrykset ovat myös mahdollisia, vaikka kyselystä olisi tehty pilottitutkimus. Kyselystä käytetään myös nimitystä survey- tutkimus, joka viittaa siihen, että kysely on vakioitu. Tämä tarkoittaa sitä, että täysin samalla tavalla kysytään kaikilta kyselyyn vastaajilta sama asiasisältö. Kyselylomaketutkimuksessa vastaaja lukee ja kirjoittaa itse vastaukset kirjallisesti. (Hirsjärvi, Sajavaara & Remes 2000, 182, 195; Vilkkä 2009, 73 - 74)

Laadullisessa tutkimuksessa kohderyhmä on kuvattava ja määriteltävä. Tämä lisää tutkimuksen luotettavuutta ja uskottavuutta. (Kananen 2008, 13.) Tässä opinnäytetyössä kohderyhmäksi valikoituivat opiskelijat, jotka olivat juuri valmistavassa koulutuksessa ja joilla lähiopetusvaihe oli jo päättynyt tai päättymässä.

Kyselytutkimus tehtiin GoogleDrive-nimiselle Internet-sivustolle, joka on erikoistunut e-kyselyihin. Opiskelijat olivat käyttäneet kyseistä sivustoa omien tehtäviensä tekemi-

seen valmistavassa koulutuksessa, joten se soveltui hyvin tähän tarkoitukseen. Sivuston avulla tutkimustuloksia on helppo analysoida, koska vastaukset saadaan suoraan taulukotiedostona. Kysely lähetettiin yhteensä 25 opiskelijalle, jotka opiskelivat Raumalla ja Porissa työvoima koulutuksissa. Vastaajille jaettiin linkki GoogleDriveen, jossa he pääsivät vastaamaan kysymyksiin. Linkit jaettiin vastaajille suljetun Facebook-ryhmän ja verkko-oppimisalusta Moodlen kautta. Vastauksia kyselyyn tuli yhteensä yhdeltätoista opiskelijalta. Liitteessä 2 on opiskelijoille jaettu kysely, jossa kysymykset oli muotoiltu niin, että myös näitä vastauksia voidaan hyödyntää edellä mainitussa Osaava II – hankkeessa.

7.4 Aineiston analysointi

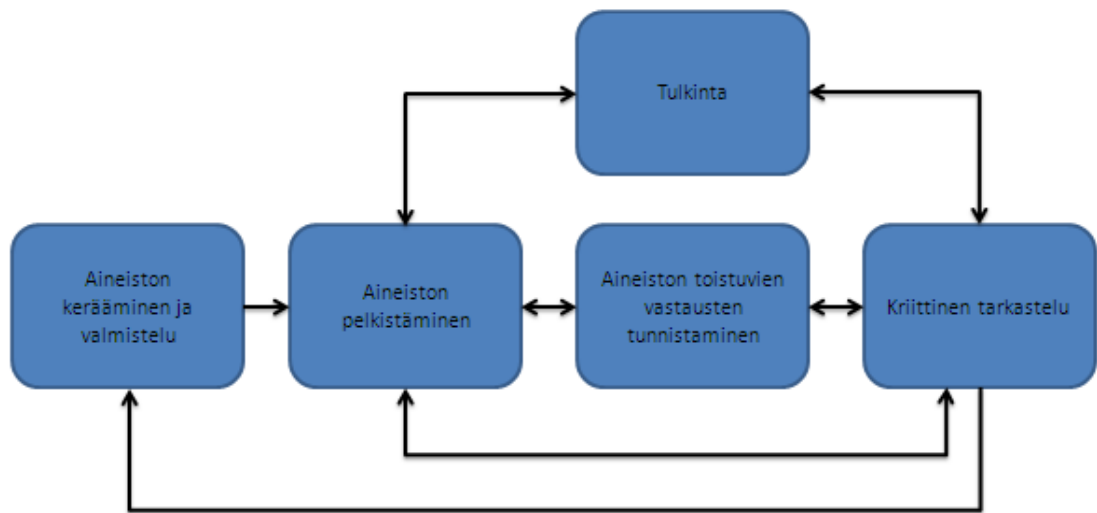
Tutkimuksessa aineistoa analysoidaan siten, että aineiston perusteella voidaan tutkimusongelmasta todeta jotakin tieteellisesti pätevää. Aineiston analyysimenetelmien valintaan vaikuttaa se, millaiseen ongelmanasetteluun tutkimuksella halutaan vastauksia. Tietynlaisten ongelmanasettelujen ratkaisemiseen on mielekästä ja luontevaa valita tietynlaiset analyysimenetelmät. Tutkimuksessa voidaan kehittää myös oma aineiston analyysitapa tai -sovellus yhdistämällä erilaisia menetelmiä tai luomalla uusi tapa käsitellä aineistoa. (Jyväskylän yliopisto)

Yleinen lähestymistapa dokumenttien analysointiin on sisällönanalyysi. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sillä tarkoitetaan kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysiä väljänä teoreettisena kehyksenä, tai sitä voi pitää yksittäisenä metodina. Sisällönanalyysillä pyritään tuottamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sen tarkoitus on useimmiten saada aineisto järjestetyksi johtopäätösten tekoa varten. (Tuomi ja Sarajärvi 2002, 93 - 105)

Sisällönanalyysillä pyritään järjestämään aineisto tiiviiksi ja selkeäksi. Analyysin tarkoituksena on informaatioarvon lisääminen. Sillä luodaan selkeyttä aineistoon, jotta voidaan tehdä selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä. Aineiston käsittely perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan, jossa aineisto aluksi hajoitetaan osiin, käsitellään ja kootaan

uudestaan toisella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 121 - 123.)

Laadullisen tutkimuksen yleinen malli kuvaa sisältöanalyysin päävaiheita (kuvio 12). Sen vaiheita ovat aineiston kerääminen ja valmistelu, aineiston pelkistäminen, aineistossa toistuvien vastausten tunnistaminen ja tulkinta sekä kaikkiin edellisiin vaiheisiin liittyvä kriittinen tarkastelu. Kriittisen tarkastelun tavoitteena on tunnistaa ja korjata eri vaiheiden toteuttamisessa ja niiden tuloksissa mahdollisesti esiintyviä virheitä ja vääristymiä. Tällä pyritään parantamaan tulosten laatua ja luotettavuutta. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 121 - 123.)

Kuvio 12. Laadullisen tutkimuksen yleinen malli. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009,123)

Haastatteluaineisto kirjoitettiin sanatarkasti auki mahdollisimman pian haastattelujen jälkeen. Tutkimuksessa litteroitiin kaikki haastattelun kysymykset ja keskustelut. Litterointivaihe oli työläs siitäkin huolimatta, että haastatteluita suoritettiin vain neljä. Vuorovaikutuksen tutkiminen ei ollut tässä tutkimuksessa olennaista, joten tarkempaan litterointiin ei ollut tarvetta. Puhtaaksikirjoittaessa ei huomioitu taukoja, hymähdyksiä tai muitakaan puheeseen liittyviä tehokeinoja, toistot ja täytesanat kirjoitettiin. GoogeDrive tuo vastaukset valmiiseen taulukkoon, josta aineistoa oli tässä tutkimuksessa helppo analysoida, koska vastausmäärä oli niin suppea.

7.5 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa käytetään reliabiliteetin ja validiteetin käsitteitä. Tutkimuksen reliabiliteetti eli luotettavuus tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta ja sen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Reliabiliteettia voidaan todeta monella tapaa. Yksi käytetty tapa on, että kaksi arvioijaa päätyy samanlaiseen tulokseen ja näin tutkimusta voidaan pitää reliaabelina. Tutkimuksen validius eli pätevyys tarkoittaa laadullisessa tutkimuksessa tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoitus mitata. Tämä tulee huomioida haastattelukysymysten ja kyselylomakkeiden kysymysten muotoilussa. Tutkimuksen käsitteellisessä viitekehyksessä määritellään työn keskeiset käsitteet. Viitekehysten kuvauksen mukaisesti tutkimus on toistettavissa luotettavasti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 213-215)

Tapaustutkimuksen tekijä voi ajatella, että kaikki ihmisiä tai kulttuuria koskevat kuvaukset ovat ainutlaatuisia, joten perinteiset luotettavuuden ja pätevyyden arvoinnit eivät tule kysymykseen. Tutkimuksen luotettavuutta tulisi kuitenkin jotenkin arvioida. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta kohentaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta. Tarkkuus koskee tutkimuksen kaikkia vaiheita. Tapaustutkimus ei pyri edustamaan yleistettävyyttä. Eikä sellainen ole tarkoituksaan. Tapaus sinänsä on tässä tapauksessa kiinnostava. Koska tutkijalla itsellään on merkittävä tehtävä kohdetta koskevien tietojen kokoamisessa, tuloksessa voi olla nähtävissä tutkijan kädenjälki. (Anttila 2005, 287; Virtuaaliammattikorkeakoulu)

8 TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN HYÖDYNTÄMINEN

Tulosten tulkinnalla tarkoitetaan tutkijan pohdintaa tuloksista, joista tutkija tekee omia johtopäätöksiä. Tuloksista on tehtävä synteesejä, jotka kokoavat yhteen pääseikat ja antavat vastauksen esitettyihin kysymyksiin (Hirsjärvi, Sajavaara & Remes 2000, 211–212). Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli myynnin ammattitutkintoon valmistavan koulutuksen opetussuunnitelman laatiminen niin, että se vastaa uudistuneita tutkinnon perusteita ja työelämässä vaadittavaa osaamista.

Tutkimusten avulla haluttiin saada tietoa miten WinNovalla järjestettävän myynnin ammattitutkinnon valmistavaa koulutusta tulisi kehittää. Tutkimuksen edetessä tavoitteiksi muotoutui:

- 1) Opetussuunnitelma, joka vastaa uudistuneita tutkinnon perusteita ja työelämän osaamisvaatimuksia
- 2) Opetussuunnitelman toteutussuunnitelma
- 3) Määrittellä valmistavan koulutuksen oppisisältöjen arviointi
- 4) Laatia prosessikuvaukset työssäoppimisesta ja tutkinnon suorittamisesta
- 5) Tehdä suositus lukujärjestyksestä laativalle opettajalle oppiaineiden suoritusjärjestyksestä

Opinnäytetyön tutkimustulokset mukailevat ennakointihankkeiden tuloksia, joita esiteltiin kappaleessa 3. Tämän opinnäytetyön tutkimuksissa nousi erityisesti esiin seuraavia osaamisvaatimuksia kaupan alalla:

- asiakaspalveluosaaminen, asiakkaan kohtaaminen
- myyntiosaaminen, erityisesti lisämyynnin tekeminen
- kielitaito
- esillepanot toimintatapojen mukaisesti ja myymälän siisteys
- matemaattiset taidot ja tulokseen vaikuttavien tekijöiden ymmärtäminen ja niiden mukaan työskentely
- työelämän pelisääntöjen noudattaminen
- monipuolisuus
- kiireen- ja stressinsietokyky

Työelämän edustajille tehdyissä haastatteluissa nousi esiin asiakaspalveluosaaminen ja rohkeus kohdata asiakas, oli kyseessä sitten erikoistavarakauppa tai päivittäistavara-kauppa, jossa myydä usein voi piiloutua hyllyjen väliin. Kaikissa haastatteluissa myös peräänkuulutettiin myyntitaitoa. Myyjän kuin myyjän, alasta riippumatta, on pyrittävä tekemään tarvekartoitusta asiakkaalle ja lisämyyntiä. Näitä taitoja korostettiin haastatteluissa eniten ja niihin opetussuunnitelmassa kiinnitettiin myös erityistä huomiota.

Kielitaito on välttämätöntä tänä päivänä kaupan alalla ja se nousi myös tutkimuksissa esiin. Valmistavassa koulutuksessa kielitaidon opettaminen on opettajalle haaste. Opis-

kelijan tulisi selvitä sujuvalla englannin kielen taidolla ja auttavalla ruotsin kielen taidolla. Oppitunteja on kuitenkin aina ollut rajallisesti ja niin on jatkossakin. Usealle opiskelijalle kielten tunnit ovat vanhan kertausta ja kaupan sanaston vahvistamista, mutta joukossa on myös niitä joilla kielten opiskelusta on vuosia. Opiskelijan on siis tehtävä lujasti työtä, jotta hän saavuttaa tutkinnossa vaadittavan tason. Kielten tunnit on perinteisesti pyritty jaottelemaan tason mukaan, mutta resurssien puolesta kielten tunnit tulevat jatkossakin olemaan haaste. Opetussuunnitelmaan lisättiin kuitenkin kielten määrää.

Esillepanot ja myymälän siisteys on jokapäiväistä työtä kaupan alalla. Esillepanot perustuvat monessa alan liikkeessä hyllykuviin tai muihin esillelaitto ohjeistuksiin. Haastatteluissa korotettiin sitä, ettei myyjille pidä opettaa yhtä oikeaa tapaa tehdä esillepanoja, vaan tärkeää on oppia perusteet ja se, että työpaikalla noudatetaan työpaikan ohjeistuksia eikä esim. visualisten tekemää ohjetta muuteta omien oppien mukaiseksi. Toisissa työpaikoissa myyjällä on vapaammat kädet toteuttaa esillepanoja, joten koulussa on kuitenkin hyvä käydä perusteet läpi. Myymälän siistiminen todettiin myös olevan myyjän työssä sellaista joka pitäisi enemmänkin olla ominaisuus kuin taito, halu pitää ympäristö siistinä.

Matemaattiset taidot ja katteen ymmärtäminen ja taloudellisesti ja tehokkaasti työskentely ovat taitoja, joita kaikki myyjät eivät sisäistä koskaan. Haastatteluissa tuli ilmi, että kysymyksessä on enemmänkin luonteenpiirre. Kaikki myyjät eivät vain ole kiinnostuneita numerotiedoista vaikka se kuinka olisi tärkeää ja vaikka se kuuluisi päivittäiseen työhön. Työnantajien mukaan myyjä, joka kuitenkin on katetietoinen ja halukas seuraamaan esim. omia lisämyyntejään on arvokas työnantajalle. Valmistavassa koulutuksessa tätä ominaisuutta on siis syytä korostaa. Erityisesti työvoimapolitiittisten koulutusten yksi onnistumisen mittari on opiskelijoiden työllistyminen koulutuksen jälkeen. Heihin pitää siis jatkossakin yrittää iskostaa yrittäjämäinen ote ja halu seurata omaa ja oman osastonsa tai liikkeensä myyntejä. Opiskelijat olivat myös sitä mieltä, että perusmatematiikan ja taloudellisuuden ja kannattavuuden oppitunteihin pitää panostaa. Opettajat ehkä olettavat liikaa, että perusprosenttilaskut ovat hallussa, mutta näin ei kuitenkaan aina ole. Näiden oppiaineiden tuntimääriä nostettiin opetussuunnitelmassa.

Työelämän pelisääntöjen noudattaminen nousi esiin myös kaikissa haastatteluissa. Työelämän pelisäännöissä on puutteita useammin nuorilla työssäoppijoilla, jotka ovat ehkä

ensimmäistä kertaa töissä, mutta valitettavan usein myös aikuisilta löytyy puutteita tiedoista kuinka työpaikalla käyttäydytään. Puutteita on mm. sairauspoissaolojen suhteen, työaikojen noudattamisessa, puhelimen käytössä. Näihin on siis valmistavassa koulutuksessa kiinnitettävä huomiota. Tämäkin korostuu erityisesti työvoimapolitiisessa koulutuksessa, jossa työpaikka on tavoitteena. Opiskelija saattaa menettää muuten varman työpaikan esim. sen takia, että hän saapuu työpaikalle aina viime tipassa.

Haastatteluissa korostui monipuolisuus. Ennen vanhaan myyjän työssä riitti, että hän hallitsi esimerkiksi tuotteiden hyllyttämisen. Tänä päivänä on osattava laajemmin työtehtäviä. On osattava tarkistaa saapuvat tuotteet huolella, ja tehtävä mahdolliset reklamaatiot, tuotteet pitää osata hyllyttää oikein, on huolehdittava markkinointimateriaaleista, on huolehdittava kampanjoista ja niiden vaihtumisesta, on osattava olla asiakaspalvelija, on osattava myydä, ja tehdä lisämyyntiä, on osattava olla tarpeen mukaan kassalla tai osastolla, on oltava joustava työyhteisön jäsen jne. Osaamisvaateet on loputon lista. Työtehtävät pystyy oppimaan ja omaksumaan töitä tekemällä, kysymys onkin ehkä enemmän yksilön ominaisuudesta. Onko valmis olemaan monipuolinen? Ja miten tähän voi opiskelijaa valmistaa valmistavassa koulussa? Opettajan tehtävänä on tuoda realistisesti esiin kaupan alan kiire ja hektisyys. Kiireen ja stressisietokyky ovat myös enemmän henkilökohtaisia ominaisuuksia kuin taitoja joita voisi koulussa opettaa. Opiskelija joko sopii kaupan alalle tai ei. Jatkuva paineen alla työskentely on kaupan alan arkea, myyntiä on tehtävä ja tuotteet on oltava esillä. Työssäoppimisjaksolla opiskelijan henkilökohtaiset piirteet selviävät, ja joskus joku opiskelija kokee alan vääräksi. Toisinaan opiskelija huomaa sopivansa paremmin henkilökohtaiseen asiakaspalvelutyöhön kuin esimerkiksi päivittäistavarakaupan puolella.

Tutkimustulosten analysoinnin jälkeen valmistavan koulutuksen opetussuunnitelma laadittiin kaikkien tähän opinnäytetyöhön tarkastelun kohteeksi otettujen tutkinnon osien osalta. Tutkimustulosten perusteella saatiin opetussuunnitelmaan uudet painopistealueet, joihin valmistavassa koulutuksessa erityisesti pitää tänä päivänä kiinnittää huomiota, jotta tutkinnon suorittajat pärjäävät hyvin työssään ja saavat arvioinnin kriteerien mukaan suoritettua uudistetun tutkinnon.

Opetussuunnitelmaan sisältyvät koulutusten toteutussuunnitelmat päivitettiin. Tutkimustulosten pohjalta opiskelijatyöpäivien määriä eri oppiaineissa muutettiin, tutkimus-

tulosten mukaisesti tärkeimpien oppiaineiden laajuuksia muutettiin. Lähiopetuksesta jätettiin pois sellaisia oppiaineita, jotka selkeästi olivat vanhentunutta osaamista. Toteutussuunnitelmaan lisättiin tutkimustulosten pohjalta myös ehdotelmia eri oppimiskäsitusten ja menetelmien kokeilemisesta. Lisäksi toteutussuunnitelmasta käy arvioinnin kohteittain ilmi, mitä pitää oppia työpaikalla. Tästä osasta tehtiin myös erillinen opas työpaikkaohjaajille. Opas toimii ohjeena työpaikkaohjaajille. Heidän on helppo käydä läpi mitä valmistavassa koulutuksessa on lähiopetuksessa opetettu ja mitä työpaikalla on käytännössä opittava, jotta tutkinnon suorittaja saa riittävät tiedot ja taidot selvitä tutkintotilaisuuksista. Työpaikoille on tutkijan kokemuksen mukaan tarpeetonta toimittaa monisivuista opetussuunnitelmaa, vaan lyhyesti ja ytimekkäästi esitetty toteutussuunnitelma.

Tutkimuksissa selvisi, että tutkinnon suorittamiseen liittyvä ohjeistus ei aina ole riittävä siinä vaiheessa kun opiskelija aloittaa työssäoppimisen. Opetussuunnitelmaan lisättiin tutkinnon suorittamiseen ja sen vaiheisiin liittyvää ohjeistusta. Työssäoppimisvaiheesta tehtiin prosessikuvaus, jonka tavoitteena on selventää osaltaan tutkinnon suorittamiseen liittyviä vaiheita.

Opetussuunnitelma ja sen liitteeksi tehdyt prosessikuvaukset toimivat menettelytapaohjeena eri vastuupettajille valmistavassa koulutuksessa. Tavoitteena on että valmistavat koulutukset viedään jatkossa läpi yhdenmukaisella toimintatavalla. Opetussuunnitelma ja siihen liittyvät oppaat ja prosessikuvaukset toimivat kaiken kaikkiaan ohjeena koulutuksen toteutusta suunnittelevalle opettajalle, koulutuksessa opiskelevalle ja työpaikkaohjaajalle.

Toteutuneeseen opetussuunnitelmaan vaikutti tässä opinnäytetyössä tehdyt tutkimukset ja niiden tulokset, mutta myös tutkijan omakohtainen kokemus myynnin ammattitutkinnon valmistavan koulutuksen suunnittelusta ja toteuttamisesta. Tutkija halusi tuoda tähän työhön kaiken kokemuksensa, osaamisensa ja hiljaisen tietonsa toteutuneista koulutuksista.

Opinnäytetyössä ei ole liitteenä opetussuunnitelmaa, koska se toimii myös Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen pyytämässä työvoima koulutusten tarjouskilpailuissa

asiakirjana, josta WinNovan kilpailijat hyötyisivät. Kuviossa 13 on WinNovan myynnin ammattitutkinnon valmistavan koulutuksen opetussuunnitelman sisältö.

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	3
2	TUTKINTORAKENNE JA KOULUTUKSEN LAAJUUS.....	4
2.1	Työvoimapolitiittinen koulutus.....	4
2.2	Oppisopimus – ja omaehtoinen koulutus.....	5
3	TUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO.....	6
4	OPPIMISKÄSITYS.....	6
5	KOULUTUKSEEN KUULUVAT OSAT JA NIIDEN TAVOITTEET SEKÄ LAAJUUS.....	8
5.1	Yhteiset ohjaukset.....	8
5.2	Myyntiin valmistautuminen.....	10
5.3	Myynnin toteuttaminen.....	18
5.4	Tuoteryhmän hoitaminen.....	22
5.5	Työssäoppiminen.....	31
6	LUKUJÄRJESTYS (SUOSITUS).....	33
7	VALMISTAVAN KOULUTUKSEN ARVIOINTI.....	33
7.1	Arviointiasteikko ja arviointikriteerit.....	33
7.2	Aikaisemman osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (= hyväksiluvut).....	34
8	AMMATTITAIIDON OSOITTAMINEN.....	34
8.1	Henkilökohtainen tutkinnon suorittamissuunnitelma.....	34
8.2	Arviointi.....	35
9	LIITTEET.....	36
10	KOULUTUKSEN TOTEUTUKSEN VERKKOMATERIAALIT (OPETTAJAN MATERIAALI).....	37

Kuvio 13. WinNovan myynnin ammattitutkinnon valmistavan koulutuksen opetussuunnitelman sisältö.

Opetussuunnitelma esiteltiin kollegoille, jotka ovat toimivat myynnin ammattitutkinnon valmistavan koulutuksen tai tutkintosuoritusten arvioinnin kanssa. Esittelyssä pyydettiin korjauksia ja ehdotuksia opetussuunnitelmaan. Tutkija teki vielä viimeistelyt, jotta siitä saatiin kaikkien tutkinnon kanssa työskentelevien opettajien yhteisesti hyväksymä.

9 YHTEENVETO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena laatia WinNovalle myynnin ammattitutkintoon valmistavan koulutuksen opetussuunnitelma. Tavoitteena oli selvittää työelämän osaamisvaatimukset, jotta myynnin ammattitutkintoon valmistava koulutus vastaisi työelämän

tarpeita. Tavoitteena oli myös, että opetussuunnitelma vastaa uudistuneita tutkinnon perusteita.

Tutkimusten ja niiden analysoinnin jälkeen tutkija teki WinNovan käyttöön uuden opetussuunnitelman. Opetussuunnitelmaan otettiin painopistealueet tutkimustulosten pohjalta. Opetussuunnitelma palvelee tutkijaa itseään, joka työskentelee WinNovalla myynnin ammattitutkinnon vastuuopettajana, mutta myös WinNovan Liiketalouden ja kaupan osastossa kaikkia opettajia, jotka opettavat myynnin ammattitutkinnon valmistavassa koulutuksessa.

Opetussuunnitelman tavoite on toimia koulutuksen ennakkosuunnitelmana. Opetussuunnitelma laadittiin tutkinnon osittain niin, että samaa opetussuunnitelmaa voidaan käyttää työvoima koulutuksessa ja omaehtoisessa/oppisopimuskoulutuksessa. Opetussuunnitelma toimii ohjaavana dokumenttina opettajille, työelämän edustajille ja oppilaille. Opetussuunnitelmassa erityisen tarkastelun kohteeksi otettu toteutussuunnitelma auttaa valmistavassa koulutuksessa opettavia opettajia suunnittelemaan omia oppiaineitaan. Opetussuunnitelman koulutuksen toteutuksesta tuotettu erillinen opas toimii ohjeena työpaikoille, he saavat selkeät tiedot siitä, mitä valmistavassa koulutuksessa opetetaan ja mitä tutkinnon suorittajan oletetaan oppivan töissä.

Opetussuunnitelman lisäksi tutkija päivitti myynnin ammattitutkinnon valmistavaan koulutukseen liittyvät prosessikuvaukset, ohjeet ja koulutuksen toteutuksessa käytettävät lomakkeet ja dokumentit niin opiskelijoille, työpaikkaohjaajille kuin koulutuksessa toimiville opettajille.

Seuraavat myynnin ammattitutkinnon valmistavat koulutukset alkavat syksyllä 2013, ryhmät opiskelevat uuden opetussuunnitelman mukaisesti. Koulutusten jälkeen suunnitelmaan voidaan tehdä päivityksiä, kun saadaan tietoa kuinka opetussuunnitelma toimii käytännössä. Tutkimus voitaisiin toistaa tällaisenaan opiskelijoille ja/tai työelämän edustajille. Jatkossa on kuitenkin syytä miettiä toteutettaisiinko uusi tutkimus käyttämällä eri tutkimusmenetelmää kuin tässä opinnäytetyössä.

Tämän opinnäytetyön tuloksena saatiin WinNovan käyttöön opetussuunnitelma, jonka avulla pyritään toimintatapojen yhtenäistämiseen myynnin ammattitutkinnon valmista-

van koulutuksen osalta. Aikuiskoulutuksessa tätä mallia voidaan hyödyntää mallina myös muihin koulutuksiin. Tämän opinnäytetyön valmistumisajankohtaan mennessä, aikuisille suunnattu, näyttötutkintona suoritettavan, liiketalouden perustutkinnon opetussuunnitelman päivitystyö tämän mallin mukaan on alkanut.

LÄHTEET

- Anttila, P. 2005. Ilmaisuu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Hamina: Akatiimi Oy
- Auvinen, P., Hirvonen, K., Dal Maso, R., Kallberg, K. & Putkuri, P. 2007. Opetussuunnitelma ammattikorkeakoulussa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. Viitattu 2.3.2013.
http://www.pkamk.fi/julkaisut/sahkoinenjulkaisu/B9_verkkojulkaisu_uudistettu_painos.pdf [viitattu 2.3.2013].
- Elinkeinoelämän keskusliitto. 2011 Oivallus, loppuraportti. Viitattu 23.4.2013.
http://www.ek.fi/ek/fi/innovaatiot_ym/oivallushankkeen_loppuraportti_pdf-7325
- Engström, Y. 1996. Perustietoa opetuksesta. Helsinki: Oy Edita Ab
- Eskola, J. & Suoranta J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.
- Finlex. Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/98. Viitattu: 18.3.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980811>
- Hakala, R. 2007. Ammattiosaamisen näyttöjen vaikutus opettajan ja työpaikkaohjaajan työkuvaan. Edita Prima Oy
- Hanhinen, T. 2010. Työelämäosaaminen: kvaifikaatioiden luokitusjärjestelmän konstruointi. Tampere: Tampereen yliopistopaino
- Helakorpi, S. 2001. Koulun johtamishaaste. Tampere: Tammi.
- Helakorpi, S. Muuttuvat työn taidot. Viitattu: 8.2.2013. share.hamk.fi/aokk/~shelakorpi/.../tyo%20ja%20ammattitaito.doc
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Teemahaastattelu. Yliopistopaino. Helsinki.
- Hirsjärvi, S., Remes P. & Sajavaara P. 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Huhtala, A. 2000. Työssä oppimisen filosofia. John Dewey'n mukaan. Teoksessa Ruohotie, P. – Honka, J. – Mustonen L. (toim.) Työssäoppimisen haasteet ammattikasvatukselle. Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Jokiranta, K. 2012. Osaajat 2015 + loppuraportti. Viitattu 10.5.2013.
http://kkkk.mbs.fi/images/osaajat2015_loppuraportti_uusi.pdf
- Jyväskylän yliopisto. Tutkimusprosessi. Viitattu 5.5.2013.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/tutkimusprosessi>

Kalliala, T. & Toikkanen, E. 2009. Sosiaalinen media opetuksessa. Finn Lectura

Kallioniemi, K., Martti Majuri M. & Mahlamäki-Kultanen S. 2008. Ammattiosaamisen näytöt ja näyttötutkinnot vertailussa. Edita Prima Oy, Helsinki

Kananen, J. 2008. Kvantti: Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karjalainen, A., Alha, K. & Jutila, S. 2003. Anna aikaa ajatella. Suomalaisen yliopistopintojen mitoitussjärjestelmä. Oulun yliopisto, opetuksen kehittämissyksikkö.

Lindblom, A. 2011. Viitattu 23.4.2013.

<http://www.aaltofuturestore.fi/blogit/artolindblom/kaupan-tulevaisuus-on-osaamisessa>

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: International Methelp Ky.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. WSOYpro Oy.

Opetushallitus. Viitattu 30.5.2013.

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/nayttotutkintojen_uudistaminen

Opetushallitus 2007. Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnoissa – välineitä näyttötutkinnotprosessin toimijoille. Hakapaino Oy, Helsinki.

Opetushallitus. 2012. Näyttötutkinto-opas. Tampere. Tampereen Yliopistopaino Oy

Opetushallitus. 2012. Näyttötutkinnon perusteet. Myynnin ammattitutkinnon. Espoo. Kopijyvä Oy

Opetushallitus. Tutkiva oppiminen. Viitattu 10.5.2013.

http://www.edu.fi/perusopetus/uskonto_elamankatsomustieto/elamankatsomustietoa_perusopetuksen_alaluokille/tyotavoista/tutkiva_oppiminen

Otala, L. 2000. Oppimisen etu – kilpailukykyä muutoksessa. Porvoo: WSOY

Pohjonen, P. 2005. Työssäoppiminen. Keuruu. Otavan Kirjapaino Oy Publisher.

Puolimatka, T. 2002. Opetuksen teoria. Konstruktivismista realismiin. Vammala. Vammalan Kirjapaino Oy

Päivittäistavarakauppa ry. 2012. Miktor/Vammalan kirjapaino Oy. Viitattu 3.5.2013. <http://www.ptv.fi/julkaisut.html>

Rajander-Juusti, R. 2012. Liiketalousalan osaamistarveselvitys. Viitattu 23.4.2013.

http://www.oph.fi/download/142475_Kaupan_yrittäjyyden_liiketalouden_ja_hallinnon_seka_finanssialan_koulutustoimikunnan_ennakointiselvitys_2012.pdf

Rauste-von Wright, M-L., von Wriqth, 1997. Opettaja tienhaarassa - konstruktivismia käytännössä. WSOY. Helsinki.

Ruohotie, P. & Honka, J. 2003. Ammatillinen huippuosaaminen. Hämeenlinna.

Ruohotie, P., Kulmala, J. & Siikaniemi, L. 1998. Työssä oppiminen ja oppilaitosten ja työelämän roolimuuutos – Esteitä ja edistäjiä. Helsinki. Hakapaino Oy.

Räkköläinen, M. 2011. Mitä näytöt näyttävät? Luotettavuus ja luottamus ammatillisten perustutkintojen näyttöperusteisessa arviointiprosessissa. Tampereen yliopisto

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tynjälä, P. 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Tampere. Tammer-Paino Oy

Viitala, R. 2005. Johda osaamista. Keuruu. Otavan Kirjapaino Oy

Vilkkä, H. 2009. Tutki ja kehitä. Helsinki. Tammi

Virtuaaliyliopisto. Taideteollinen korkeakoulu. Viitattu 13.5.2013
http://www.uiah.fi/virtu/materiaalit/tuotetiede/html_files/14111_totea.html#norm

Virtuaaliammattikorkeakoulu. Viitattu 16.5.2013.
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464144782/1194348546586/1194356433452.html>

WinNova toimintakertomus 2011. Viitattu 30.1.2013. <http://winnova.netpaper.fi/1227>

WinNovan intra. 2013.

WinNovan www-sivut. Viitattu 30.12.2013.
<http://www.winnova.fi/sivu.aspx?taso=1&id=243>

Väärälä R. 1995. Ammattikoulutus ja kvalifikaatiot. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Yrjölä, P., Ansaharju, J., Haltia, P., Jaakkola, R., Järvinen, A., Taalas, M. & Lamminranta, T. 2001. Näyttötutkintojärjestelmän Kokonaisarviointi. Yliopistopaino Helsinki

LIITEET

Liite 1

Haastattelukysymykset työnantajille

- Haastattelu-aika ja -paikka
- Haastateltavan taustatiedot
Yritys:
Nimi:
Asema yrityksessä:

1. Ammattialakohtaiset osaamisvaatimukset

- Mitä ammatillista osaamista edellytetään kaupan alalla työskenteleviltä henkilöiltä tänä päivänä?
- Mitä osaamista tullaan tarvitsemaan työntekijöiltä tulevaisuudessa?
- Mihin suuntaan ala on muuttumassa?
- Mitä ammatillista osaamisen aluetta olisi yleisesti kehitettävä?

2. Miten WinNova voisi kehittää nykyistä opetussuunnitelmaa

- Esitys tutkinnon perusteista ja vanhasta opetussuunnitelmasta

Liite 2

Kyselylomakekysymykset opiskelijoille

Ammattialakohtaiset osaamisvaatimukset (kysymykset opiskelijoille)

Ammattialakohtaiset osaamisvaatimukset (opiskelijat)

Tämän kyselyn tavoitteena on tehdä kartoitusta kuinka hyvin WinNovan järjestämä myynnin ammattitutkinnon valmistava koulutus vastaa työelämän osaamisvaatimuksia

Mikä on mielestäsi kaupan alan ammatillista osaamista tänä päivänä?

Mitä ammatillista osaamista voisit kuvitella tarvittavan tulevaisuudessa kaupan alalla?

Mitä ammatillista osaamista työnantajat mielestäsi arvostavat kaupan alalla?

Arvio omaa ammatillista osaamista? Mitä osaamista sinulla?

Mihin suuntaan kaupan ala on mielestäsi muuttumassa?

Miten kehittäisit WinNovan järjestämää myynnin ammattitutkinnon valmistavaa koulutusta?
Kirjaa ajatuksesi lähipetuksen onnistumisesta. Muuttaisitko jotain? Jättökö kalpaamaan lisäoppia? Oliko jotain liikaa tai liian vähän? Kaikki ajatukset ovat tärkeitä.